

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут №2
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

за дисциплінами: «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні»
для здобувачів вищої освіти бакалавра
спеціальність (081) «Право»

з підготовки кадрів для Експертної служби МВС України

Київ 2021

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут №2
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

за дисциплінами: «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні»
для здобувачів вищої освіти бакалавра
спеціальність (081) «Право»

з підготовки кадрів для Експертної служби МВС України

Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
(протокол № 14 від 04.03.2021 р.)

Програма атестації для здобувачів вищої освіти бакалавра спеціальності (081) «Право» / Укладачі: Примак Р., к.ю.н., доцент Свобода Є., к.ю.н. Михальчук Т. Київ : НАВС, 2021. 63 с.

Концепцію програми атестації для здобувачів вищої освіти бакалавра спеціальності (081) «Право» розроблено у складі:

в.о. завідувача кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – Примак Роман,

професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук, доцент Свобода Євгенія,

старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук Михальчук Тетяна.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Професор кафедри теорії, методики та організації фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету технологій імені Івана Черняхівського, доктор біологічних наук, професор Котляренко Лідія

Заступник директора ДНДЕКЦ МВС кандидат юридичних наук Татарнікова Тетяна.

Обговорено та схвалено Вченою Радою Національної академії внутрішніх справ від 26 березня 2021 р., № 8

ЗМІСТ

ДИСЦИПЛІНИ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ	5
ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	5
ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ	20
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	28
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ	30
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ПРАКТИЧНИХ СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ	32
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	44

1. ДИСЦИПЛІНИ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

- 1.1. Теорія судової експертизи;
- 1.2. Криміналістична фотографія та відеозапис;
- 1.3. Участь спеціаліста у кримінальному провадженні.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»:

Тема 1. Теорія судової експертизи як галузь знань про судову експертизу

Генезис науки про судову експертизу. Поняття теорії судової експертизи та її місце у системі наукового знання. Структура теорії судової експертизи. Предмет, об'єкт, завдання теорії судової експертизи.

Методологія теорії судової експертизи. Функції теорії судової експертизи. Мова теорії судової експертизи.

Закони розвитку теорії судової експертизи та їх роль у вдосконаленні експертної практики.

Принципи теорії судової експертизи.

Тема 2. Судово-експертна діяльність як об'єкт пізнання теорії судової експертизи

Поняття та сутність судово-експертної діяльності. Мета, завдання, суб'єкт, соціально-економічна обумовленість судово-експертної діяльності.

Процес інституалізації судово-експертної діяльності в особливу державно-правову категорію.

Правові основи судово-експертної діяльності. Організаційні основи судово-експертної діяльності. Основний зміст судово-експертної діяльності. Принцип організації судово-експертної діяльності. Механізм судово-експертної діяльності.

Місце і роль судово-експертної діяльності в правоохоронному і правозастосовному процесах. Взаємовідносини судово-експертної діяльності з правоохоронною діяльністю.

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань

Історія розвитку судової експертизи.

Поняття та сутність судової експертизи. Ознаки судової експертизи. Предмет, об'єкти, завдання, методика судової експертизи.

Класифікація судових експертиз. Підстави класифікації судових експертиз.

Система судових експертиз та їх можливості.

Тема 4. Суб'єкти судово-експертної діяльності

Поняття суб'єкта судово-експертної діяльності. Види суб'єктів судово-експертної діяльності.

Процесуальне положення експерта серед інших учасників кримінального процесу. Права, обов'язки експерта. Відповідальність експерта.

Компетенція експерта. Процесуальна компетенція експерта. Наукова компетенція експерта. Права експерта на експертну ініціативу її критерії та межі.

Гарантії незалежності експерта. Повноваження керівника експертної установи.

Атестація експерта. Особи які можуть бути експертами. Особи які не можуть бути експертами.

Освітні і професійні вимоги до суб'єктів судово-експертної діяльності.

Атестація судових експертів.

Тема 5. Судово-експертні установи

Поняття експертної установи. Види експертних установ. Державні спеціалізовані судово-експертні установи України. Приватні експертні установи.

Правові засади діяльності експертних установ. Організаційні засади діяльності експертних установ.

Науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства Юстиції України. Структура, завдання та функції. Види досліджень які проводяться.

Науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України. Структура, завдання та функції. Види досліджень які проводяться.

Експертні установи служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України. Структура, завдання та функції. Види досліджень які проводяться.

Тема № 6 Стандартизація судово-експертної діяльності за міжнародними стандартами

Якість судової експертизи і науково технічний прогрес. Показники якості судової експертизи

Міжнародні і національні стандарти управління якістю судової експертизи. Передумови в системі управління якістю. Завдання, об'єкти та види стандартизації.

Забезпечення якості судової експертизи. Стандарти ДСТУ ISO / IEC 17025:2017 «Загальні вимоги до компетенції калібрувальних і

випробувальних лабораторій», як основа для оцінки і акредитації експертних лабораторій.

Основні вимоги стандарту. Вимоги до управління якістю. Технічні до управління якістю.

Методичне забезпечення акредитації калібрувальних і випробувальних лабораторій. Характерні недоліки до підготовки до акредитації випробувальних і калібрувальних лабораторій.

Тема 7. Експертна методика як основна категорія теорії судової експертизи

Поняття експертної методики та її сутність. Структура експертної методики і характеристика її складових частин. Види експертних методик. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок.

Загальна характеристика процесів формування експертних методик. Джерела, фактори і шляхи формування експертних методик.

Реалізація експертних методик. Прийоми використання методик експериментального дослідження, оцінка і фіксація отриманих результатів. Державна реєстрація експертних методик.

Тема 8. Проведення судової експертизи

Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють призначення проведення судових експертиз у кримінальному провадженні. Проведення судової експертизи як слідчої дії. Підготовка і призначення судової експертизи.

Прийняття рішення про проведення експертизи. Визначення конкретного предмета експертизи. Визначення виду експертизи. Визначення черговості проведення декількох експертиз. Вибір часу проведення експертизи. Підготовка об'єктів для проведення експертизи.

Вибір експертної установи. Процесуальне оформлення призначення експертизи. Направлення матеріалів і об'єктів в експертну установу.

Етапи проведення судової експертизи. Проведення судової експертизи. Стадії експертного дослідження.

Тема 9. Експертне дослідження як процес пізнання

Поняття експертного дослідження. Стадії експертного дослідження: загальна характеристика. Експертне дослідження, методика експертного дослідження: розмежування та поняття.

Стадія попереднього дослідження: завдання, шляхи їх вирішення.

Стадія роздільного дослідження: завдання, шляхи їх вирішення.

Стадія експертного експерименту: завдання, шляхи їх вирішення.

Стадія порівняльного дослідження: завдання, шляхи їх вирішення.

Стадія оцінки результатів проведеного дослідження та формулювання висновків судових експертів: завдання, шляхи їх вирішення.

Стадія оформлення результатів проведеного дослідження: завдання,

шляхи їх вирішення.

Тема 10. Висновок експерта

Висновок експерта як джерело судового доказу. Висновок експерта як документ, що відображає хід та підсумки дослідження. Зміст та форма висновку експерта. Структура висновку експерта. Вступна частина. Опис об'єктів та їх ознак. Правила складання дослідницької частини. Опис процесу дослідження. Викладення підсумків дослідження. Наукове обґрунтування встановлених фактів. Формулювання висновків. Принципи формулювання висновків.

Ілюстративний матеріал до висновку експерта. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів. Висновок судового експерта. Висновок експертного дослідження.

Дослідження і оцінка висновку експерта.

Перевірка висновку експерта і її процесуальне відображення.

Тактичні особливості використання судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень.

Процедура рецензування висновків експерта.

Тема 11. Взаємодія судово-експертних установ між собою та правоохоронними органами

Поняття, сутність та значення взаємодії експертних установ за правоохоронними органами.

Взаємодія експертних установ України між собою.

Правові підстави взаємодії, координація діяльності експертними установами України. Форми координації.

Види взаємодії, загальна характеристика. Надання науково-технічної допомоги співробітникам правоохоронних органів. Проведення експертиз. Наукові консультації. Науково-методична робота. Розробка методичних рекомендацій і пропозицій.

Тема 12. Міжнародне співробітництво в галузі судової експертизи

Поняття, правові засади, завдання, форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

Суб'єкти міжнародного співробітництва в галузі судово-експертної діяльності.

Особливості співробітництва Експертної служби МВС України з міжнародними судово-експертними установами. Види міжнародних судово-експертних установ та форми їх діяльності.

Напрями міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

Проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави.

Залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз.

2.2. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»:

Тема 1. Основи фотозйомки.

Історичні аспекти виникнення, становлення та розвитку цифрової фотографії. Поняття, предмет і завдання криміналістичної фотографії. Система криміналістичної фотографії. Види криміналістичної фотографії, її методи та прийоми. Суб'єкти застосування криміналістичної фотографії. Характеристика оперативної фотографії. Особливості дослідницької фотографії. Зв'язок криміналістичної фотографії з окремими розділами криміналістики, загальної фотографії, фізики, хімії, іншими природничими і технічними науками.

Сутність природи світла. Видима і невидима ділянки електромагнітного спектру. Закони світла. Основні відомості з фізичної та геометричної оптики. Характеристика основних фотометричних величин і понять, які використовуються у фотографії.

Принцип роботи лінзи. Поняття, основні типи та характеристика лінз. Деталі оптичних систем. Аберації в лінзах.

Процес утворення зображення на світлочутливому елементі. Принцип роботи електронно-оптичних перетворювачів, одержання за їх допомогою зображення. Формування електричного сигналу зображення з використанням напівпровідникових матриць на приладах із зарядовим зв'язком.

Світлонепроникна камера. Особливості конструкції сучасних фотографічних камер. Основні вузли фотографічної камери. Видошукачі. Датчик зображень (типи, принцип дії, аналого-цифрове перетворення, основні характеристики датчиків: світлочутливість за стандартом ISO; фізичний розмір датчика зображень; фізичний розмір пікселей; розрядність кольору; фіксація кольору; динамічний діапазон).

Носії цифрової інформації (буферна, вбудована і сервісна пам'ять, PCMCIA, CompactFlash і MicroDrive, SmartMedia, MultiMedia Card/Secure Digital, Memory Stick, Picture Card).

Система живлення.

Фотографічний об'єктив (конструктивні елементи, технічні характеристики, класифікація). Механізми фокусування об'єктива. Автоматизація фокусування об'єктива. Фотографічні затвори, їх призначення, конструктивні особливості, переваги і недоліки.

Класифікація фотоапаратів. Приладдя до фотоапаратів. Тенденції удосконалення конструкцій фотоапарата. Цифрові фотоапарати, їх типи. Принцип цифрового запису зображення. Основні характеристики цифрових фотоапаратів. Особливості застосування цифрової фотоапаратури для зйомки. Світлофільтри: класифікація і характеристики.

Фотографічні приналежності (сумка для фотокамери, інструкція з експлуатації, запасні елементи живлення, акумуляторні елементи живлення,

батареїний блок, тримач батарейок, батареї великої ємності, зарядний пристрій, штатив, фотографічний спалах, вбудований спалах, зовнішній спалах). Інструменти експонування. Основні засоби догляду за фотокамерою.

Поняття та сутність процесу фотографічної зйомки. Принцип дії цифрової фотокамери (теорія фотозйомки, принцип цифрового кодування, одержання кольорового цифрового знімка). Налаштування цифрової фотокамери (формат зображення, формат файла: JPEG, TIFF, RAW; показник ISO, автофокус і ручне керування фокусом, баланс білого, регулювання різкості, насиченості зображення, вибір колірною простору, вибір співвідношення сторін, додаткові можливості: панорамна зйомка, функція макрозйомки, кріплення для штатива, зйомка відео, таймери автоспуску і дистанційне керування). Роздільна здатність.

Основи композиції фотографічного кадру. Методи визначення експозиції. Режим експонування. Нормальна та оптимальна експозиція. Чинники, які впливають на вибір оптимального значення діафрагми та видержки при фотозйомці.

Глибина різкості та глибина різко зображуваного простору. Фотографічна фіксація статичної та динамічної інформації.

Особливості зйомки в умовах природного та штучного освітлення. Значення освітлення для формування зображення. Зйомка зі світлофільтрами.

Метадані. Оцінка якості зображення на екрані. Вплив несприятливих факторів на зйомку. Оцінка якості знімка.

Копіювання (безпосередньо з фотокамери (інтерфейси), пристрої зчитування з карт пам'яті, завантаження зображень, програмне забезпечення фотокамери, автономне програмне забезпечення). Інтерфейс USB, FireWire, Bluetooth.

Редагування зображень (програми перегляду зображень, редагування зображень в Photoshop). Підвищення якості зображення. Перетворення файлів зображень формату RAW (програма Breeze Browser, програма Capture One DSLR, модуль Adobe Camera Raw, програма Photo Pro).

Підготовка до друку. Типи принтерів (струминні, лазерні, сублимаційні). Встановлення вихідного розміру зображення. Розширення меж зображень за допомогою інтерполяції. Друк засобами Photoshop. Друк із попереднім переглядом. Налаштування принтера (сорт паперу, параметри якості друку, колірна корекція, формат паперу та параметри налаштування друку). Друк чорно-білих та кольорових зображень. Зберігання фотознімків. Оцінювання відбитка.

Тема 2. Методи судової фотографії.

Панорамна фотозйомка. Сутність панорамного методу зйомки у криміналістичній фотографії. Види панорамної фотозйомки: лінійна, кругова, ступінчаста (ярусна) панорама. Спеціальні види панорамної зйомки. Способи та напрями застосування панорамного методу. Основні правила проведення фотозйомки шляхом лінійної та кругової панорами. Зйомка за допомогою панорамної приставки та панорамного фотоапарата.

Фотоапаратура та обладнання, які використовуються при панорамній фотозйомці.

Вимірвальна фотозйомка. Вимірвальний метод зйомки та

особливості його застосування. Фотозйомка за допомогою лінійного масштабу. Правила фотозйомки за допомогою глибинного (метрична стрічка, квадрат) та об'ємного (метричний куб, конус) масштабів. Відтворення дійсних розмірів сфотографованих об'єктів шляхом геометричної побудови перспективної координатної сітки на фотознімку.

Фотоапаратура та обладнання, які використовуються у вимірювальному методі фотозйомки. Особливості використання для перспективної зйомки спеціальних вимірювальних фотоапаратів.

Сигналітична (впізнавальна) фотозйомка. Сигналітичний метод зйомки та особливості його застосування. Правила проведення сигналітичної зйомки. Сигналітична фотозйомка живих осіб. Вимоги до пози та комплексу зображень людини для найбільш точного відображення її зовнішності. Сигналітична фотозйомка трупів.

Рекомендації щодо використання макіяжу перед проведенням впізнавальної фотозйомки. Вибір освітлення та фону для впізнавальної фотозйомки.

Особливість застосування фотоапаратури та обладнання при сигналітичній зйомці.

Мікро і макрофотографія. Сутність методів мікро- та макрозйомки у криміналістичній фотографії. Межі застосування, основні правила проведення та розрахунків параметрів мікро- та макрозйомки. Особливості мікро- та макрозйомки типових криміналістичних об'єктів. Фотографічна апаратура, обладнання, що використовуються при мікро і макрозйомці, рекомендації щодо їх вибору та застосування.

Репродукційна фотографія. Сутність методу репродукційної фотографії. Об'єкти репродукційної фотографії та їх класифікація. Особливості застосування репродукційного методу. Основні правила фотографічної репродукції. Фотографічна апаратура для репродукційної зйомки.

Контрастуюча фотографія. Основні поняття контрастуючої фотографії. Характеристика зміни співвідношення яскравості та оптичної щільності фотографічних зображень у порівнянні з яскравістю та кольоровими характеристиками самого об'єкта.

Особливості сприйняття людським оком малоконтрастних об'єктів. Властивості людського ока: гранична різниця та контрастна чутливість. Вплив морфологічних ознак об'єкта на ступінь роздільного сприйняття деталей.

Завдання контрастуючої фотографії. Підвищення контрасту при фотографуванні деталей з невисокою яскравістю. Зниження контрасту з метою виключення викривлень, що заважають сприйняттю дрібних деталей. Селективне підсилення важливих деталей з одночасним послабленням викривлень.

Методи контрастуючої фотографії, їх класифікація. Методи зміни контрасту за яскравістю в процесі зйомки: посилення «тіньового» контрасту, послаблення «тіньового» контрасту, посилення контрасту шляхом зміни характеру розсіювання світла, шляхом використання програмних засобів фотоапарата. Метод зміни кольорового контрасту при використанні фотозйомки з розділенням кольорів. Поняття ефективного освітлення.

Кольоророздільна фотографія. Поняття та завдання кольоророздільної фотографії.

Способи передачі кольорових відтінків об'єкта шляхом збільшення,

зменшення співвідношення щільностей на чорно-білому знімку: фотографування в різних ділянках спектру, використання монохроматичних джерел світла, використання світлофільтрів.

Обладнання та фотоматеріали для фотозйомки з розділенням кольорів.

Фотозйомка у невидимій ділянці спектру. Особливості фотографування в невидимих ділянках спектра.

Фотографування люмінесценції, викликаной ультрафіолетовими променями. Джерела ультрафіолетового випромінювання. Використання фільтрів, що пропускають та поглинають УФ промені при фотозйомці видимої люмінесценції.

Фотоапаратура, обладнання для фотографування в ультрафіолетовій ділянці спектра.

Фотографування люмінесценції, викликаной інфрачервоними променями. Джерела інфрачервоного випромінювання.

Фотоапаратура, обладнання для фотографування в інфрачервоній ділянці спектра.

Особливості фотозйомки при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій. Особливості фотозйомки при огляді місця події. Рекомендації щодо розрахунку параметрів зйомки в залежності від пори року, часу доби та метеоумов при фіксації об'єктів і слідів злочину. Фотографічна апаратура, що використовується при зйомці на місці події.

Особливості фотозйомки при слідчому експерименті, при обшуку, при впізнанні людей і предметів. Правила фотографічної фіксації зазначених слідчих (розшукових) дій і фотографічна апаратура та обладнання, що при цьому використовуються.

Тема 3. Науково-дослідна фотографія.

Теоретичні положення науково-дослідної фотографії. Історія виникнення, розвитку та становлення судової фотографії. Наукові, правові та загальнотеоретичні положення науково-дослідної фотографії. Науково-дослідна фотографія як система наукових положень і розроблених на їх основі фотографічних засобів та методів, що використовуються при збиранні та дослідженні доказів з метою встановлення істини при розслідуванні кримінальних правопорушень, викритті злочинців та попередженні злочинів.

Зв'язок науково-дослідної фотографії з криміналістикою, загальною фотографією, фізикою, хімією та іншими природничими і технічними науками. Використання науково-дослідної фотографії у експертно-криміналістичній практиці і з метою оперативного та доекспертного вивчення окремих криміналістичних об'єктів. Значення науково-дослідної фотографії при проведенні судових експертиз і завдання, які вона повинна вирішувати для оформлення висновку експерта.

Фіксація умов початкового етапу роботи експерта. Фіксація усіх стадій змін об'єкту. Фіксація проведення експериментів. Фіксація результатів дії приладів. Фіксація проведення експертом порівнянь об'єктів та слідів.

Способи отримання одномасштабних знімків. Методи дослідної фотозйомки (мікроскопічний, кольоророздільний, контрастуючий). Методи фотозйомки у невидимих променях (інфрачервоних, ультрафіолетових, рентгенівських тощо). Використання спеціальних світлофільтрів.

Фотозйомка загального вигляду об'єктів криміналістичного дослідження. Отримання фотографічного зображення об'єкту, що надійшов

для експертного дослідження, з максимально точною передачею його розмірів, форм, конструктивних особливостей та інших притаманних йому ознак.

Вибір ракурсу зйомки, що має значення при фотозйомці об'єкту в цілому, його форми та розміру окремих елементів. Вибір масштабу зйомки (макро- та мікрозйомка). Метод великомасштабної зйомки.

Вибір фону та освітлення при фотографуванні. Метод репродукційної зйомки. Фотографування документів, що мають багатоколірну основу.

Основні правила планової зйомки. Визначення справжніх розмірів об'єкта за плановою зйомкою.

Сучасні досягнення науки і техніки у галузі фотографічних процесів (цифрові фотоапарати, відеокамери). Стадії використання цифрової техніки при проведенні фотозйомки об'єктів науково-дослідної фотографії:

– фіксація об'єктів за допомогою цифрового пристрою вводу (цифрового фотоапарату);

– редагування зображень на персональному комп'ютері за допомогою програмних засобів – графічних редакторів;

– оформлення отриманих зображень з обов'язковим збереженням архівних копій.

Особливості фотографування слідів пальців рук. Основні прийоми фотографування слідів пальців рук (фотографування на місці події та у лабораторних умовах). Особливості фотографування при фіксації слідів рук на місці їх виявлення і виконанні криміналістичних експертиз. Застосування при фотографуванні слідів рук подовжувальних кілець, штативу, додаткових джерел світла, світлофільтрів. Фотографування слабовидимих слідів рук на прозорих предметах, на опуклих та увігнутих, дзеркальних, нікельованих та полірованих поверхнях об'єктів, на предметах з заледенілою поверхнею.

Складні випадки фотографування слідів пальців рук. Фотографування безколірних слідів пальців рук. Фотографування слідів пальців рук на бликуючих (плоских) поверхнях. Фотографування слідів пальців рук із використанням опаківаного освітлення (сліди пальців рук залишені на пластмасі, замірнику шкіри, хлорвінілової плівці тощо). Фотографування слідів пальців рук методом темного поля (освітлення сліду освітлювачем ОІ-19 під кутом 15-20° до осі об'єктиву /кут падіння світла/, застосування макро- та мікрозйомки). Фотографування слідів пальців рук із застосуванням дзеркала у випадку, якщо сліди пальців рук залишені на блискучих поверхнях (скло, фарфор, метал, тверді жири та різні пластичні маси тощо). Фотографування безколірних та маловидимих потожирових слідів пальців рук на нерівних прозорих поверхнях (склянки, пляшки із прозорого світло-зеленого та зеленого скла, скляні банки, різноманітні флакони тощо). Фотографування безколірних слідів пальців рук на багатоколірних поверхнях за допомогою флуоресціюючих та фосфоресціюючих речовин (документи з типографським друком або ілюстрації, об'єкти з рельєфною поверхнею, при освітленні яких з'являються тіні, що заважають фотографуванню, тощо). Застосування контактного методу фотографування при виявленні слідів пальців рук на грошах тощо.

Використання фотографічних методів для фотографування слідів трасологічного походження. Фотографування слідів зламу та інструментів на місці події (вирішення питання про необхідність застосування спеціальних методів). Застосування фотозйомки (метричної, стереофотографічної, панорамної) для фіксації місцезнаходження пошкодженої перешкоди, розташування її частин та деталей. Використання вимірювальних приладів,

освітлювальних приладів тощо. Вибір освітлення для фотографування слідів трасологічного походження.

Фотографування слідів зламу та інструментів при виконанні трасологічних експертиз: встановлення роду слідоутворюючого об'єкта; ідентифікація слідоутворюючого об'єкта; встановлення цілого за частинами слідів обробки поверхні розділеного об'єкта; встановлення цілого за частинами на підставі ознак, що виникли у процесі експлуатації об'єкта. Особливості фотографування заглиблених слідів. Фотографування речових доказів за правилами масштабної та мікрозйомки.

Основні фотометричні і просторові особливості слідів знарядь зламу та інструментів.

Правила фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, а також слідів пострілу на перешкодах. Використання візуальних, макроскопічних, мікроскопічних і фотографічних методів, профілювання, експерименту, моделювання та реконструкції.

Відмінності, що виявляються при ототожненні вогнепальної зброї за слідами на стріляних кулях, шроті, картечі та гільзах.

Фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, набоїв, шроту, картечі та пижів на місці події. Фотографування вогнепальної зброї та її маркувальних позначок. Особливості фотографування слідів зброї на кулях та гільзах після експериментального пострілу.

Використання фотографічної установки «Уларус», мікроскопів, різноманітних освітлювачів тощо. Особливості фотографування слідів вогнепальної зброї на перешкодах. Фотографування об'єктів при проведенні судово-балістичних експертиз та досліджень. Фотографування слідів зачепу, викидача, відбивача, патронника тощо.

Використання фотографічних методів дослідження в техніко-криміналістичній експертизі документів. Фотографування підробки підписів (використання електронно-оптичного перетворювача та інфрачервоних променів, різноманітних типів світлофільтрів (КС-17, КС-18, КС-19). Зйомка слідів підробки підписів за допомогою інфрачервоних навскісних променів та навскісного направленої вузького пучка світла. Фотографування рельєфних штрихів. Виявлення ознак копіювання підпису (застосування фільтрованих ультрафіолетових променів). Правила оформлення фототаблиць (ілюстративних таблиць).

Фотографування підчисток (при навскісному освітленні вдавлених штрихів на лицевій або зворотній стороні документа; посилення барвнику штрихів на фрагментах документа, який прилягав до вилученого тексту; посилення контрасту залишків підчищених штрихів при використанні відповідних світлофільтрів). Використання світлофільтрів СЗС-10 (16,18, 21, 22).

Дослідження дописок та інших змін у документах з використанням хімічних речовин, інфрачервоних променів тощо. Дослідження витравлених та змитих записів з використанням світлофільтрів та кольоророздільної фотозйомки, водяної пари або аміаку, парів соляної кислоти, ультрафіолетових променів тощо.

Особливості дослідження змитих текстів з використанням контрастуючої фотозйомки та зйомки документа у світлі, що проходить крізь нього. Фотографування штрихів чорнил, олівців та визначення послідовності їх нанесення на документ. Правила оформлення фототаблиць (ілюстративних

таблиць) до висновку експерта.

Фотографування витравлених штрихів у контрастному режимі зйомки та із застосуванням світлофільтрів ЖС-4, ЖС-11 та ЖС-12. Фотографування невидимих штрихів у відбитих ультрафіолетових променях із застосуванням комбінації фільтрів УФС-2 та СС-8.

Виявлення та фіксація текстів, написаних невидимим чорнилом із застосуванням контрастуючої фотозйомки на лицевій або зворотній стороні документа, а також фотозйомки у світлі, що проходить крізь нього. Виявлення змитих текстів дифузно-копіювальним методом.

Виявлення залитих (закреслених) записів. Фотографування із застосуванням різноманітних світлофільтрів. Фотографування із застосуванням інфрачервоних променів та інфрачервоної люмінесценції (світлофільтри СЗС-10, 21, КС-17, 18, 19).

Фотографування у світлі, що проходить крізь документ. Фотографування вицвілих текстів з використанням фізико-хімічних методів дослідження. Особливості застосування зйомки із світлофільтрами; зйомки у навскісному світлі; зйомки картини видимої та інфрачервоної люмінесценції, дифузно-копіювальний метод тощо. Фотографування залитих та замазаних текстів. Фотографування спалених документів (фотозйомка у навскісному світлі, інфрачервоних променях, кольоророздільна фотозйомка тощо). Фотографування записів, утворених вдавленими штрихами на документах (фотозйомка у направленому та навскісному світлі, з використанням освітлювача ОІ-19). Фотографування у направленому світлі, яке утворює світлотінь у заглиблених слідах. Особливості фотографування при односторонньому боковому освітленні, а за наявності вдавлених штрихів – при послідовному освітленні з двох сторін (використання спеціальних приладів з рухомим освітлювачем, що обертається по колу). Правила фотографування вдавлених слідів, що залишились після виконання підпису без попередньої підготовки.

Тема 4. Криміналістичний відеозапис

Введення в криміналістичний відеозапис. Поняття, система і завдання судового відеозапису. Місце судового відеозапису у системі криміналістики. Основні принципи криміналістичного відеозапису. Система судового відеозапису. Наукові положення криміналістичного відеозапису. Тактичні прийоми та методичні рекомендації по застосуванню відеозапису у слідчій, експертній і судовій практиці. Оперативний та дослідницький відеозапис. Історія криміналістичного відеозапису. Кримінально-процесуальні основи застосування відеозапису в слідчій та експертній практиці (процесуальні питання застосування відеозапису, доказове значення відеоматеріалів, що приєднуються до матеріалів кримінального провадження, процесуальні правила оформлення результатів відеозйомки).

Природничо-наукові основи одержання електронного зображення і звуку. Основи сприйняття людиною електромагнітних і звукових хвиль. Будова зорового апарату людини. Особливості світлової чутливості ока. Особливості сприйняття оком (мерехтливих) телевізійних зображень. Особливості колірної зору людини. Особливості сприйняття простору. Будова слухового апарату людини.

Основні принципи запису і відтворення візуальної і звукової інформації електронними системами. Магнітний відеозапис. Оптичний відеозапис.

Поняття системи кольорового телебачення, телевізійного стандарту і формату відеозапису. Телевізійний стандарт кольорового телебачення. Формат відеозапису.

Технічні засоби криміналістичного відеозапису. Формати відео апаратури: розвиток і сучасний стан. Побутові формати відеозапису: аналогові (VHS, S-VHS, VHS-C, S-VHS-C, Video 8, Hi 8); цифрові (Digital 8, miniDV, microDV и DVD). Будова і принцип дії відеоапаратури. Відеокамера. Акумулятор та мережний зарядний пристрій. Типи акумуляторів: нікель-кадмієві (Ni-Cd), нікель-метал-гідридні (NiMH) (металоводневі, нікель-гідридні), літій-іонні (Li-ion).

Основні системи і органи управління відеокамерою (оптична система відеокамери, канал запису і відтворення відеозображення, канал запису і відтворення звуку, блок магнітних відео головок, механізм транспортування стрічки (плівки), система автоматичного регулювання: автоматичного фокусування (автофокус), автоматичної настройки колірнього балансу «балансу білого», автоматичного вибору режиму експонування, автоматичної стабілізації зображення (оптична або електронна). Правила поводження зі знімальною технікою та відтворюючою апаратурою.

Носії інформації, використовувані у сучасній відеоапаратурі (відеокасети і магнітні стрічки для відеозапису, карти флеш-пам'яті, оптичні диски, жорсткі диски Microdrive).

Зображувальні засоби та операторські прийоми криміналістичного відеозапису. Засоби відеозапису. Масштабна побудова кадру. Освітлення. Колірна температура світла. Передача кольоровості об'єкта. Прийоми відеозапису. Зйомка статичними кадрами. Панорамування (статичне, динамічне). Наїзд та від'їзд. Прискорена зйомка. Уповільнена зйомка.

Сценарний план відеофільму, його зміст і структура. Порядок проведення і зміст слідчої (розшукової) дії, що підлягає відео фіксації. Підготовчі заходи: визначення об'єктів чи дій, що підлягають фіксації з урахуванням умов проведення даної слідчої (розшукової) дії; вибір прийомів і способів відеозапису; вибір знімальної техніки та додаткових пристосувань (штатив, джерело живлення, освітлювач, зовнішній мікрофон тощо).

Відеозапис при проведенні слідчих (розшукових) дій. Загальні питання застосування відеозапису. Особливості відеозапису при проведенні оглядів місць подій. Відеозапис при проведенні слідчого експерименту. Особливості відеозапису при проведенні обшуку. Відеозапис при пред'явленні для впізнання, допиті, освідуванні, затриманні підозрюваного.

Сучасні можливості застосування відеозапису у криміналістиці. Види відео- і телевізійних систем, що використовуються експертно-криміналістичними підрозділами при проведенні процесуальних та інших дій (спостереження, контролю і навчання; візуалізації і виявлення; аналізу і обробки даних про досліджувані об'єкти і процеси).

Застосування відеозапису при проведенні судових експертиз (для ілюстрації ходу, результатів дослідження і висновків експерта; як метод дослідження швидкоплинних процесів; як засіб дослідження статичних об'єктів; як метод дослідження динамічних властивостей та ознак об'єктів).

2.3. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні»:

Тема 1. Теоретичні та практичні питання використання спеціальних знань у слідчій і судовій практиці.

Поняття спеціальних знань, їх ознаки та суб'єкти використання і застосування у кримінальному провадженні. Правова регламентація використання спеціальних знань у кримінальному процесуальному законодавстві. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Процесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Непроцесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Порівняльна характеристика експерта та спеціаліста щодо принципів використання спеціальних знань. Правові основи та науково-технічні засоби, що використовуються спеціалістом при проведенні слідчих (розшукових) дій. Вимоги до таких засобів і підстави їх застосування. Тактичні та методичні прийоми, що застосовуються спеціалістом при огляді місця події, отриманні зразків для порівняльного дослідження. Фіксація факту отримання порівняльного матеріалу у протоколі слідчої (розшукової) дії. Правові та фактичні підстави залучення спеціаліста для підготовки матеріалів на експертизу. Можливості залучення спеціаліста, який брав участь в огляді місця події, для проведення експертизи. Види допомоги, наданої спеціалістом слідчому.

Тема 2. Правові, організаційні та тактичні основи участі спеціаліста в слідчих (розшукових) діях.

Регламентація використання спеціальних знань спеціалістом у кримінальному процесуальному законодавстві. Мета використання спеціальних знань при проведенні слідчих (розшукових) дій. Порядок та умови участі спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій. Обов'язки і права спеціаліста. Принципи взаємодії спеціаліста та слідчого. Участь спеціаліста-криміналіста в роботі слідчо-оперативної групи. Участь спеціаліста на підготовчій стадії проведення слідчої (розшукової) дії. Використання техніко-криміналістичних засобів для фіксації ходу слідчої (розшукової) дії. Застосування техніко-криміналістичних засобів виявлення, фіксації і вилучення слідів на місці їх виявлення. Надання допомоги слідчому на заключному етапі проведення слідчої (розшукової) дії, фіксації її результатів та оцінці зібраних доказів.

Тема 3. Попереднє дослідження слідів та інших речових доказів. Виявлення, фіксація та вилучення криміналістично значущої інформації під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Поняття та мета попереднього дослідження слідів та інших об'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Методи попереднього дослідження. Порядок оформлення результатів проведення попереднього дослідження. Використання результатів попереднього дослідження матеріальних слідів для

виявлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, і обставин розслідуваної події. Експрес-методи попереднього дослідження речових доказів. Виявлення, фіксація, вилучення слідів рук на місці події і можливості їх дослідження. Методи виявлення слабо видимих і невидимих слідів рук. Методи вилучення слідів рук з різних поверхонь. Виявлення, фіксація, вилучення на місці події: слідів взуття, слідів біологічного походження, запахових слідів людини, слідів транспортних засобів, слідів знаряддя зламу та можливості їх дослідження.

Тема 4. Участь спеціаліста в огляді місця події.

Поняття, правове забезпечення огляду місця події. Види слідчого огляду. Організаційні, тактичні та методичні основи участі спеціаліста в огляді місця події. Основні завдання, які вирішуються спеціалістом під час огляду місця події. Науково-технічні засоби, що використовуються при огляді місця події для виявлення, фіксації та вилучення речових доказів. Вимоги, що пред'являються до таких засобів і підстави їх застосування. Характеристика та призначення комплектів науково-технічних засобів, звуко- і відеозаписуючих приладів, які використовуються під час огляду місця події. Техніко-криміналістичні методи, способи і засоби виявлення, фіксації та вилучення слідів. Класифікація слідів, що зустрічаються на місці події. Роль моделювання та реконструкції під час огляду місця події. Визначення послідовності дій, способів пошуку слідів та інших речових доказів, вибір відповідних науково-технічних засобів. Завдання спеціаліста на етапі детального огляду місця події. Дії спеціаліста на статичній стадії огляду. Дії спеціаліста на динамічній стадії огляду. Надання допомоги слідчому у вивченні об'єктів огляду, виявленні ознак, що їх індивідуалізують, визначенні належності об'єктів огляду до розслідуваної події. Визначення засобів та методів виявлення і фіксації слідів. Фотографування та відеозйомка на місці події. Криміналістичні методи і засоби фіксації матеріалів та речовин, об'єктів біологічного походження тощо. Правила зберігання об'єктів-носіїв зі слідами, їх упакування. Дії спеціаліста на заключному етапі огляду. Вилучення і упакування об'єктів огляду місця події. Описання слідів у протоколі огляду. Оформлення результатів фотографування, копіювання, моделювання, фіксації слідів.

Тема 5. Особливості участі спеціаліста в огляді місця події з урахуванням ситуації огляду та виду кримінального правопорушення.

Основні завдання, які вирішуються спеціалістом під час огляду місця події. Вимоги, що пред'являються до спеціаліста, який бере участь в огляді місця події, його обов'язки. Психологічні особливості роботи спеціаліста-криміналіста в складі слідчо-оперативної групи на місці події. Техніка безпеки спеціаліста на місці події. Дії спеціаліста на етапах огляду місця події (початковому, основному, заключному).

Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств на відкритій місцевості, у приміщенні, вчинених на замовлення. Особливості огляду місця події у провадженнях про сексуальні вбивства. Особливості

огляду місця події під час розслідування дітовбивств. Особливості огляду місця події при виявленні невідомих, розчленованих і скелетованих трупів.

Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самоповішання, самогубство з застосуванням вогнепальної зброї, падіння з висоти, автомобільна і залізнична травма, смерть при пожежі, передчасна смерть, нещасний випадок.

Особливості огляду місця події при згвалтуванні.

Особливості огляду місця події під час розслідування ДТП.

Особливості огляду місця події під час розслідування розбійних нападів (грабежів) у приміщенні та на відкритій місцевості.

Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок (із магазину, квартири, автомобіля тощо).

Особливості огляду місця події під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.

Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів.

Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів.

Особливості огляду місця події при пожежі.

Тема 6. Особливості участі спеціаліста у проведенні інших слідчих (розшукових) дій.

Участь спеціаліста у проведенні обшуку. Особливості обшуку як слідчої (розшукової) дії. Завдання, які вирішуються під час обшуку. Підготовка спеціаліста до участі в обшуку. Види допомоги слідчому при проведенні обшуку. Особливості огляду предметів і речей, що вилучаються при обшуку. Застосування техніко-криміналістичних засобів під час обшуку.

Участь спеціаліста у слідчому експерименті. Завдання, які вирішуються слідчим експериментом. Дії спеціаліста при підготовці слідчого експерименту. Особливості участі спеціаліста-криміналіста під час слідчого експерименту. Фіксація ходу і результатів слідчого експерименту.

Участь спеціаліста у проведенні допиту і пред'явленні для впізнання. Деякі особливості правового регулювання допиту та участі в ньому спеціаліста. Взаємодія слідчого та спеціаліста при проведенні допиту з використанням речових доказів. Участь у підготовці до проведення пред'явлення для впізнання. Техніко-криміналістичне забезпечення пред'явлення для впізнання. Особливості фіксації ходу і результатів пред'явлення для впізнання.

Особливості участі спеціаліста в освідуванні.

Тема 7. Взаємодія спеціаліста і слідчого при призначенні та проведенні експертизи.

Поняття та суть взаємодії слідчого з інспектор-криміналістом та працівниками Експертної служби. Форми, види та напрямки взаємодії слідчих та експертних підрозділів. Особливості взаємодії слідчого з спеціалістами під

час проведення судової експертизи. Консультативна допомога слідчому при призначенні експертизи, формулюванні питань у постанові про призначення експертизи. Надання допомоги у підготовці матеріалів на експертизу та отриманні зразків для порівняльного дослідження.

3. ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНОСТІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи» є засвоєння теоретичних знань про історичні, наукові і методологічні проблеми виникнення, розвитку і становлення науки про судову експертизу, а також набуті практичних навичок використовувати теоретичні і практичні основи судової експертизи під час здійснення судово-експертної діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи» є опанування знаннями, вміннями та навичками використовувати теорію судової експертизи при здійсненні судово-експертної діяльності щодо забезпечення правосуддя, незалежною, об'єктивною, кваліфікованою судовою експертизою, яка спирається на досягнення науки і техніки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- історичні та методологічні основи теорії судової експертизи;
- основні теоретичні відомості про судово-експертну діяльність та її правові, організаційні та методологічні основи;
- поняття, види та форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні;
- правові, організаційні та методологічні основи судових експертиз;
- поняття, види суб'єктів судово-експертної діяльності;
- освітні і професійні вимоги до суб'єктів судово-експертної діяльності;
- права, обов'язки та відповідальність судового експерта;
- систему, структуру, функції та завдання Державних спеціалізованих експертних установ України;
- поняття, види, структуру, функції експертних методик, джерела, фактори і шляхи формування експертних методик;
- технологію судової експертизи, етапи призначення проведення судової експертизи;
- поняття, види, структуру висновку судового експерта;
- вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу до висновку судового експерта;
- правові, організаційні засади взаємодії та координації діяльності експертних установ України;
- поняття, правові засади, завдання, форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

вміти:

- застосовувати у науково-дослідній і практичній діяльності знання з теорії судової експертизи;
- здійснювати судово-експертну діяльність щодо організаційного, науково-методичного забезпечення проведення судових експертиз в державних судово-експертних установах;
- використовувати спеціальні знання при виявленні, фіксації та вилученні слідів кримінального правопорушення;
- розрізняти класи, роди, види та підвиди судових експертиз;
- дотримуватись обов'язків судового експерта при проведенні судової експертизи;
- вирішувати завдання, які стоять перед державними судово-експертними установами;
- використовувати експертні методики, як оснований засіб при проведенні судової експертизи;
- за результатами експертного дослідження скласти висновок експерта; взаємодіяти з судово-експертними установами з сторонами кримінального провадження;
- здійснювати співробітництво з міжнародними судово-експертними установами;
- рецензувати надані експертні дослідження.

володіти:

- основними поняттями теорії судової експертизи як галузі знань;
- навичками визнання предмета, завдань методів і системи теорії судової експертизи;
- визначати видові і родові ознаки судової експертизи як форми використання спеціальних знань,
- навичками досліджувати методику проведення експертного дослідження;
- визначати процесуальний статус суб'єктів судово-експертної діяльності,
- конкретизувати напрями взаємодії судово-експертних установ між собою та правоохоронних органами;
- здійснювати аналіз міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавра в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»:

– інтегральні компетентності – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

– загальні компетентності – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність

спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді.

– спеціальні компетентності за напрямом підготовки – здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право; знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти; здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції; здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності; здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис» є оволодіння, насамперед, традиційними засобами, прийомами і метама застосування фотографічної фіксації перебігу та результатів слідчих (розшукових) дій, слідів та предметів (речових доказів), а також на активне формування та розвиток навичок і умінь використовувати із зазначеною метою сучасних комп'ютерних технологій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис» є опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати завдання в процесі здійснення професійної діяльності (проведенні слідчих (розшукових) дій та криміналістичних експертиз), а саме:

- засвоєння теоретичних положень фізичної та геометричної оптики;
- вивчення теоретичних основ процесу застосування науково-технічних засобів з метою отримання фото- (статичного) та відео- (динамічного) зображення як джерела доказової інформації;
- набуття здобувачами практичних навичок фіксації, зберігання, обробки та використання отриманої інформації при розслідуванні кримінальних правопорушень;
- опанування сучасними комп'ютерними технологіями отримання фотографічних зображень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні поняття загальної і криміналістичної фотографії та відеозапису;
- будову фотографічної апаратури, її можливості (з урахуванням технічних характеристик) та принцип дії;
- правила одержання, фіксації, обробки та зберігання статичної (фото-) і динамічної (відео-) інформації;

- методи зйомки у криміналістичній фотографії;
- завдання, які вирішує криміналістична фотографія та відеозапис при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- тактику, методику і особливості фотозйомки процесуальних дій;
- правові підстави застосування фото- та відеозйомки при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- перспективні напрями використання фото- та відеозйомки в експертній практиці;
- основні теоретичні положення судової (криміналістичної) фотографії та відеозапису;
- теоретичні основи сучасних фотографічних процесів;
- основи отримання, передачі, запису зображення та звуку з використанням цифрових способів;
- фотографічні методи фіксації і дослідження криміналістичних об'єктів;
- методи цифрової фотографії і програмне забезпечення для обробки відеозапису;
- принцип дії, основні технічні характеристики і правила експлуатації фотографічної і відео апаратури і пристроїв, що використовуються в слідчих та експертних підрозділах;
- властивості криміналістичних об'єктів і особливості їх фотографування;
- порядок, організацію, тактику, процесуальні вимоги використання фотографічної зйомки і відеозапису при проведенні слідчих (розшукових) дій, експертних досліджень;
- основні напрямками подальшого вдосконалення методів і засобів судової (криміналістичної) фотографії та відеозапису;
- поняття науково-дослідної фотографії;
- завдання, які вирішує фотографія при виконанні судових експертиз;
- методи науково-дослідної фотографії;
- особливості фотографування різних видів речових доказів;
- методику фотографування криміналістичних об'єктів у невидимій ділянці спектру;
- особливості фотографування об'ємних слідів.

вміти:

- правильно застосовувати науково-технічні засоби, прийоми та методи при одержанні, фіксації, зберіганні, обробці й використанні статичної (фото-) та динамічної (відео-) інформації, в залежності від мети і конкретних умов;
- оформляти результати застосування науково-технічних засобів фіксації криміналістичної інформації у вигляді фотографічних таблиць, відеосюжетів, цифрових файлів на носіях цифрової інформації;
- формулювати конкретні рекомендації стосовно ефективного проведення зазначених дій;
- усувати недоліки фотозйомки та обробки зображень, оперативно корегувати відповідні дії в залежності від об'єктивних обставин;
- користуватися методами судово-оперативної та судово-дослідницької

фотографії;

- користуватися методами відеозйомки при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- застосовувати методи вимірювальної фотографії при фіксації криміналістичних об'єктів;
- застосовувати технічні засоби відповідно до норм КПК України;
- користуватися фотографічною і відеотехнікою та устаткуваннями для зйомки;
- проводити аналіз якості фотографічного і відео зображення;
- редагувати цифрові зображення на персональному комп'ютері за допомогою програмних засобів – графічних редакторів;
- оформлювати отримані зображення з обов'язковим збереженням архівних копій;
- застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності;
- застосовувати фото- і відеотехніку для фіксації слідів, предметів та інших об'єктів з метою використання результатів зйомки під час досудового розслідування.

володіти:

- навичками збору, узагальнення та аналізу інформації про напрямки подальшого вдосконалення методів і засобів криміналістичної фотографії і відеозапису;
- навичками творчого вирішення професійних завдань;
- сучасними засобами криміналістичної фотографії і відеозапису;
- навичками технічного забезпечення при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- прийомами впізнавальної (сигналітичної) фотозйомки;
- прийомами і способами поширення передового досвіду застосування фотографії та відеозапису в правозастосовчій практиці;
- нормативно-правовою базою і теоретичними положеннями при оформленні фототаблиць (ілюстративних таблиць) до протоколів слідчих (розшукових) дій, а також результатами застосування відеозапису;
- навичками процесуального оформлення результатів фото- і відеозйомки для подальшого їх використання в процесі доказування.

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавра в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»:

– **інтегральні компетентності** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

– **загальні компетентності** – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички

використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді;

– **спеціальні компетентності за напрямом підготовки** – здатність застосовувати спеціальні знання в діяльності з техніко-криміналістичного забезпечення у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях; уміння планувати і організовувати свою професійну діяльність; знання і розуміння предмета та характеру діяльності з криміналістичного забезпечення, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі; здатність проведення попередніх досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії; здатність працювати з різними джерелами інформації, інформаційними ресурсами, сучасними засобами та методами; здатність використовувати технічні засоби та методи при пошуку, виявленні, фіксації та вилученні, попередньому дослідженні матеріальних об'єктів – речових доказів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні» є набуття здобувачами знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності, направленої на формування і активний розвиток навиків та умінь при проведенні слідчих (розшукових) дій; формування у здобувачів знань із правових і організаційних основ участі спеціаліста у слідчих (розшукових) діях і вироблення умінь і навичок виявлення, фіксації, вилучення, проведення попереднього дослідження криміналістично значущої інформації під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні» є: формування знань про загальні положення участі спеціаліста у кримінальному провадженні; формування у здобувачів запасу базових термінів з участі спеціаліста у кримінальному провадженні; систематизація кола завдань, які майбутній спеціаліст буде вирішувати для забезпечення актуальних потреб слідчої та судової практики; активізація пізнавальної діяльності здобувачів на отримання знань при подальшому опануванні інших навчальних дисциплін

Згідно з вимогами освітньо – професійної програми здобувачі вищої освіти «бакалавр» повинні:

знати:

– теоретичні та практичні питання використання спеціальних знань у слідчій і судовій практиці;

– правові, організаційні та тактичні основи участі спеціаліста у кримінальному провадженні;

– принципи та форми використання спеціальних знань спеціалістом у кримінальному провадженні;

- особливості участі спеціаліста в огляді місця події з урахуванням ситуації огляду та виду кримінального правопорушення;

- особливості участі спеціаліста у проведенні інших слідчих (розшукових) дій;

- методи, прийоми виявлення, фіксації, вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідові інформацію вчиненого правопорушення;

- особливості взаємодії спеціаліста і слідчого при призначенні та проведенні експертизи.

вміти:

- планувати свою діяльність в залежності від виду слідчих (розшукових) дій, а також від умов їх проведення в конкретних ситуаціях;

- застосовувати належним чином відповідні науково-технічні засоби, методи та прийоми при виявленні, фіксації й вилученні матеріальних слідів кримінального правопорушення;

- виявляти, фіксувати, вилучати та пакувати матеріальні об'єкти, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення.

- проводити експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку);

- надавати допомогу слідчому при відборі зразків для порівняльного дослідження;

- вирішувати діагностичні та ситуаційні завдання під час проведення слідчих (розшукових) дій на основі аналізу й оцінки отриманої інформації;

- надавати рекомендації слідчому стосовно подальшого ефективного використання матеріальних слідів у процесі розслідування;

- застосовувати можливості моделювання та реконструкції під час огляду місця події тощо.

володіти:

- навичками творчого вирішення професійних завдань;

- сучасними технічними засобами та методами експертного дослідження;

- відомостями які містять інформацію про слідову інформацію;

- відомостями про ознаки і властивості об'єктів, які містять на собі слідову інформацію про сліди злочинів;

- відомостями які містять інформацію про об'єкти експертних досліджень;

- відомостями про ознаки і властивості об'єктів, які направляються на дослідження;

- вміннями аналізувати інформацію, що виникла при застосуванні технічних засобів та методів при проведенні експертного дослідження;

- дотримуватись збереження слідів та об'єктів при використанні технічних засобів під час огляду місця події;

- навичками збору, узагальнення та аналізу інформації про напрямки подальшого вдосконалення технічних засобів при проведенні слідчих та розшукових дій під час досудового розслідування;

– знаннями з охорони праці та нормативно-правовими актами, з урахуванням специфіки підрозділу, визначити номенклатуру заходів з охорони праці;

– взаємодією зі слідчими під час проведення слідчих дій та трозшукових заходів;

– використовувати інформаційні та телекомунаційні системи.

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти бакалавра зі спеціальності 081 Право:

– **інтегральні компетентності** – здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері правових відносин, пов’язаних із судово-експертною діяльністю;

– **загальні компетентності** – здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом;

– **спеціальні компетентності за напрямом підготовки** – здатність застосовувати спеціальні знання в діяльності з застосування технічних засобів та методів експертного дослідження при проведенні судових експертиз; уміння планувати та організовувати свою професійну діяльність; знання і розуміння предмета та характеру діяльності з застосування технічних засобів та методів експертного дослідження, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі; здатність проведення криміналістичних досліджень при виконанні судових експертиз, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії; здатність працювати з різними джерелами інформації, інформаційними ресурсами, сучасними засобами та методами; застосовуючи технічні засоби та методи експертного дослідження при проведенні судових експертиз.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень компетентності та критерії оцінювання	Кількість набраних балів
<p><i>Високий (творчий):</i> Здобувач вищої освіти під час атестації виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань та аналізувати достовірність одержаних результатів, допускаючи деякі неточності.</p>	90...100
<p><i>Достатній (конструктивно-варіативний):</i> Здобувач вищої освіти під час атестації виявив міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, аргументовано дав відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, допускаючи неточності і несуттєві помилки.</p>	85...89
<p><i>Достатній (конструктивний):</i> Здобувач вищої освіти під час атестації виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності, достатні вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань.</p>	75...84
<p><i>Середній (репродуктивний):</i> Здобувач вищої освіти під час атестації виявив посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності, слабкі</p>	66...74

<p>вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних завдань.</p>	
<p>Достатній (репродуктивний): Здобувач вищої освіти під час атестації виявив слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, дав неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, слабкі вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, допускаючи суттєві помилки.</p>	<p>60...65</p>
<p>Низький (рецептивно-продуктивний): Здобувач вищої освіти під час атестації виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань (здобувач вищої освіти має право на повторний підсумковий контроль).</p>	<p>35...59</p>
<p>Низький (непродуктивний): Здобувач вищої освіти під час атестації виявив незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах, допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання, виявив невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, незнання основних фундаментальних положень (здобувач вищої освіти обов'язково повинен повторно вивчити навчальну дисципліну).</p>	<p>1...34</p>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

5. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ

Атестація – це визначення фактичної відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Атестація здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на атестації, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації.

Державна атестація здійснюється Державною екзаменаційною комісією. Екзаменаційна комісія працює у терміни, визначені навчальним та робочим навчальним планом підготовки фахівців.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

У випадку неявки здобувача вищої освіти на засідання екзаменаційної комісії з поважних причин, підтверджених відповідними документами, для складання однієї навчальної дисципліни за рішенням Голови екзаменаційної комісії, атестація може бути перенесена на іншу дату, але в межах затвердженого розкладу роботи екзаменаційної комісії.

Тривалість екзаменів не повинна перевищувати 6 академічних годин для однієї групи.

Оцінку за відповідь на питання білету екзамену виставляє кожен член комісії.

Підсумкова оцінка атестації визначається як середня з оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою екзамену).

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзамену приймається на закритому засіданні комісії, відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Якщо відповідь здобувача вищої освіти на екзамені не відповідає вимогам рівня атестації екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач не пройшов атестацію і у протоколі засідання екзаменаційної комісії йому проставляється оцінка «незадовільно» (0-59 балів (FX, F)).

У випадку, якщо випускник не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання екзаменів або захисту дипломної роботи, у протоколі зазначається, що він «неатестований у зв'язку із неприбуттям» на засідання.

Здобувачі вищої освіти, які запізнилися на атестацію письмово звертаються до Голови екзаменаційної комісії про можливість складання атестації у день атестації чи наступного дня (за умови роботи цієї ж комісії) до пишуть. Рішення про можливість складання екзамену приймається Головою.

Отримання здобувачем вищої освіти незадовільної оцінки на одному з екзаменів не позбавляє його права продовжувати складання екзаменів з інших дисциплін.

За структурою екзаменаційний білет містить:

– теоретичну частину (оцінювання знань) – два теоретичних питання (до 60 % балів);

– практичну частину (оцінювання розуміння, здатностей, умінь тощо) – одне ситуаційне практичне завдання на криміналістичних полігонах (до 40 % балів).

Практична частина державного екзамену перевіряє готовність випускників здійснювати у реальних умовах майбутньої професійної діяльності (ситуаційне практичне завдання) професійні функції.

Екзаменаційні білети повністю охоплюють зміст програм навчальних дисциплін «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні» що виноситься на атестацію та забезпечує перевірку всіх рівнів компетентностей (знання, розуміння, уміння, аналіз, синтез, критичне оцінювання).

Кількість екзаменаційних білетів для усного екзамену перевищує кількість осіб, що навчаються у навчальній групі не менше, ніж на 5. Кількість варіантів практичних завдань забезпечує самостійність виконання завдання кожним здобувачем вищої освіти на криміналістичному полігоні.

Відповіді на практичні завдання готуються письмово у повному обсязі.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ

Перелік теоретичних питань

6.1. Перелік питань з навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»

1. Поняття судової експертизи як основної форми використання спеціальних знань.
2. Правові основи судово-експертної діяльності.
3. Судово-експертна діяльність як об'єкт теорії судової експертизи.
4. Етапи залучення експерта для проведення судової експертизи.
5. Правила оформлення висновку експерта, висновку експертного дослідження.
6. Організаційні основи судово-експертної діяльності.
7. Характеристика форм взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.
8. Висновок експерта як самостійне джерело доказу.
9. Методологічні основи судово-експертної діяльності.
10. Поняття компетенції судового експерта.
11. Слідчо-експертні ситуації які обумовлюють залучення судового експерта для проведення судової експертизи.
12. Принципи здійснення судово-експертної діяльності.
13. Поняття компетентності судового експерта.
14. Види експертних методик та їх характеристика.
15. Права та обов'язки судового експерта.
16. Відповідальність судового експерта.
17. Особи які не можуть бути професійними судовими експертами.
18. Особи які можуть бути професійними судовими експертами.
19. Загальні положення Закону України «Про судову експертизу» від 24.02.1994 року.
20. Поняття експертної методики як основної категорії теорії судової експертизи.
21. Система державних спеціалізованих судово-експертних установ України.
22. Класифікація судових експертиз.
23. Суб'єкти які здійснюють судово-експертну діяльність.
24. Завдання та функції Експертної служби МВС України.
25. Структура експертної методики, характеристика її складових частин.
26. Поняття взаємодії судово-експертних установ.
27. Форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.
28. Стадії експертного дослідження та їх загальна характеристика.
29. Поняття предмета та об'єкта судової експертизи як ознак, які їх характеризують.

30. Структура висновку експерта.
31. Поняття та види експертних помилок.
32. Принципи здійснення взаємодії судово-експертних установ.
33. Зміст судово-експертної діяльності.
34. Категорії судових експертів які залучаються у кримінальне провадження
35. Обставини обов'язкового призначення судової експертизи у кримінальному провадженні.
36. Підстави класифікації судових експертиз.
37. Загальна характеристика принципу незалежності судово-експертної діяльності.
38. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок.
39. Стандартизація, атестація, паспортизація та державна реєстрація експертних методик як головна вимога ДСТУ ISO/IEC 17025:2006
40. Особи, які не можуть бути залучені в якості судового експерта в кримінальне провадження.
41. Види висновку експерта.
42. Оцінка висновку судового експерта.
43. Ініціатива у призначенні проведенні судової експертизи.
44. Судовий експерт як суб'єкт судово-експертної діяльності.
45. Гарантії незалежності судового експерта.
46. Основні ознаки судової експертизи.
47. Організація проведення судових експертиз та експертних дослідження в підрозділах Експертної служби МВС України.
48. Поняття та мета спеціальних знань у кримінальному процесі. Структура та форми використання спеціальних знань.
49. Загальні положення оцінки висновку експерта.
50. Класифікація криміналістичних експертиз.

6.2. Перелік питань з навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»

1. Поняття: «фотографія», «судова фотографія», «система судової фотографії».
2. Види судової фотографії.
3. Завдання, які вирішує науково-дослідна фотографія при виконанні судових експертиз.
4. Особливості фотозйомки рухомих об'єктів.
5. Фотографування зі світлофільтрами.
6. Методи судової фотографії.
7. Панорамна фотозйомка, особливості її проведення.
8. Вимірвальна фотозйомка: поняття, значення та види.
9. Макрофотозйомка: поняття, особливості, освітлення та техніка.
10. Мікрофотозйомка: поняття, призначення, освітлення та техніка.
11. Контрастуюча фотозйомка: поняття, сутність та методи.
12. Особливості кольороподільної фотозйомки.

13. Впізнавальна фотозйомка: види, способи її проведення.
14. Особливості репродукційної фотозйомки.
15. Особливості фотозйомки у невидимій ділянці спектру.
16. Особливості вузлової та детальної зйомки.
17. Особливості фотографування трупа.
18. Особливості фотографування при проведенні огляду місця події в приміщенні.
19. Особливості фотографування при проведенні огляду місця події на відкритій місцевості.
20. Фотографування при проведенні огляду місця події у несприятливих умовах.
21. Особливості використання методів судової фотографії під час проведення слідчих (розшукових) дій.
22. Процесуальне оформлення фотозйомки при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій.
23. Фотографування загального вигляду об'єктів криміналістичного дослідження (ніж, гільза, замок тощо).
24. Основні прийоми фотографування слідів пальців рук.
25. Особливості фотографування слідів рук на непрозорих об'єктах.
26. Особливості фотографування слідів рук на прозорих предметах (віконна шибка, пляшкове скло тощо).
27. Особливості фотографування слідів рук на предметах з рельєфними поверхнями.
28. Фотографування документів, які зазнали впливу (дописки, вставки, підчистки, травлення тощо).
29. Фотографування слідів тиску, ковзання, свердління на металі, деревині та інших матеріалах.
30. Особливості фотографування слідів ковзання, різання, розрубку і свердління.
31. Особливості фотографування слідів тиску.
32. Правила фотозйомки вогнепальної зброї при встановленні її технічної несправності та непридатності до пострілів.
33. Особливості фотографування слідів ковзання на кулях і гільзах.
34. Особливості фотографування об'ємних слідів на гільзах.
35. Особливості фотографування вогнепальних пошкоджень на перешкодах.
36. Особливості фотографування документів для виявлення змін, внесених в їх зміст.
37. Фотографування документів з метою відновлення їх змісту.
38. Відеозапис як засіб фіксації криміналістично значущої інформації.
39. Застосування відеозапису при проведенні слідчих (розшукових) дій.
40. Вибір ракурсу і масштабу при фотозйомці об'єктів криміналістичних досліджень.
41. Способи проведення макрозйомки.
42. Фотоапарат, його основні вузли та механізми.

43. Режими зйомки, особливості та значення.
44. Класифікація цифрових фотоапаратів.
45. Види фотозйомки при огляді місця події та їх особливості.
46. Особливості орієнтуючої фотозйомки.
47. Використання світлофільтрів у криміналістичній фотографії.
48. Порядок проведення фотозйомки при огляді місця події.
49. Особливості фотозйомки рухомих об'єктів.
50. Особливості фотозйомки зі спалахом.

6.3. Перелік питань з навчальної дисципліни «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні»

1. Поняття, мета та завдання огляду місця події.
2. Процесуальні та тактичні основи огляду місця події.
3. Етапи та стадії огляду місця події.
4. Методи огляду місця події.
5. Обов'язки і права спеціаліста-криміналіста як учасника кримінального провадження.
6. Порядок залучення спеціалістів до участі в кримінальному провадженні.
7. Техніка безпеки спеціаліста-криміналіста при роботі на місці події.
8. Правова регламентація використання спеціальних знань у кримінальному процесуальному законодавстві.
9. Способи фіксації перебігу і результатів огляду місця події.
10. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств на відкритій місцевості.
11. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств у приміщенні.
12. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств, вчинених на замовлення.
13. Особливості огляду місця події у провадженнях про сексуальні вбивства.
14. Особливості огляду місця події під час розслідування дітовбивств.
15. Особливості огляду місця події при виявленні невідомих, розчленованих і скелетованих трупів.
16. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самоповішання.
17. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самогубство з застосуванням вогнепальної зброї.
18. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: падіння з висоти.
19. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: автомобільна і залізнична травма.
20. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: смерть при пожежі.
21. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: передчасна смерть, нещасний випадок.
22. Особливості огляду місця події при згвалтуванні.

23. Особливості огляду місця події під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди.
24. Особливості огляду місця події під час розслідування розбійних нападів у приміщенні та на відкритій місцевості.
25. Особливості огляду місця події під час розслідування грабежів у приміщенні та на відкритій місцевості.
26. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із магазину.
27. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із квартири.
28. Особливості огляду місця події під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.
29. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із автомобіля.
30. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів.
31. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів.
32. Особливості огляду місця події при пожежі.
33. Особливості участі спеціаліста у проведенні обшуку.
34. Особливості участі спеціаліста у слідчому експерименті.
35. Особливості участі спеціаліста в отриманні зразків для порівняльного дослідження.
36. Особливості участі спеціаліста при проведенні допиту.
37. Особливості участі спеціаліста в освідуванні.
38. Особливості участі спеціаліста в пред'явленні для впізнання.
39. Збирання електронних (цифрових) доказів (виявлення, огляд, фіксація, вилучення та упакування носіїв)
40. Методи попередніх досліджень слідів та інших речових доказів при проведенні слідчих (розшукових) дій.
41. Експрес-методи попереднього дослідження речових доказів.
42. Виявлення, фіксація, вилучення слідів рук на місці події і можливості їх дослідження.
43. Виявлення, фіксація, вилучення слідів взуття на місці події і можливості їх дослідження.
44. Виявлення, фіксація, вилучення слідів біологічного походження на місці події і можливості їх дослідження.
45. Виявлення, фіксація, вилучення запахових слідів людини на місці події і можливості їх дослідження.
46. Виявлення, фіксація, вилучення мікрооб'єктів на місці події і можливості їх дослідження.
47. Виявлення, фіксація, вилучення слідів транспортних засобів на місці події і можливості їх дослідження.
48. Виявлення, фіксація, вилучення слідів знаряддя зламу на місці події і можливості їх дослідження.

49. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів.

50. Складання планів і схем місця події.

Перелік практичних ситуаційних завдань

1. 10.02.2020 р. о 07.10 год. громадянин Іванов І.І. повідомив в чергову частину ГУ НП у м. Києві про те, що приїхавши на роботу о 07.00 год., по вул. Дніпровська Набережна 12, він виявив, що двері в приміщенні офісу ЗАТ «Сяйво» були взламани та знаходились у відкритому стані в середині приміщення на підлозі лежав труп охоронця з ознаками насильницької смерті. Речі в офісі були розкидані, а комп'ютерна та інша орг.техніка зникла.

Визначте техніко-криміналістичні засоби, що необхідні для якісного проведення оглядів. Визначте тактичні прийоми проведення оглядів приміщення та трупа. Вкажіть, що необхідно фіксувати і вилучати з даного місця події. Встановити можливі способи виявлення та фіксації слідів.

2. 21.02.2020 р. о 23.10 год. громадянин Іванов І.І. повідомив в чергову частину ГУ НП у м. Києві про те, що за адресою пр. Перемоги 25, на узбіччі стоїть автомобіль ВАЗ 2109, білого кольору, номерний знак АА4036СР з розбитим склом водійських дверцят.

По прибуттю на місце подій слідчо-оперативної групи було встановлено, що даний автомобіль знаходиться у розшуку.

Виходячи з фабули задачі визначте склад СОГ та перелік техніко-криміналістичних засобів, необхідних для огляду. Вкажіть і охарактеризуйте етапи та тактику огляду. Назвіть об'єкти, які необхідно вилучити в процесі огляду місця події. Встановити можливі способи виявлення та фіксації слідів.

3. 05.2020 з кв.1 0 дома 20 по вул. Драйзера, що розташована на 1 поверсі, вчинена квартирна крадіжка шляхом проникнення через вікно На огляд місця події було направлено слідчо-оперативну групу.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

4. 12.05.2020 по вул. Мілютенко 21 в м. Києві о 12 годині до магазину «Марс» зайшов невідомий і заподіяв тілесні ушкодження ножом гр. Іванову С.Д.

На місці події було вилучено ніж зі слідами крові:

Об'єкт дослідження додається: ніж зі слідами крові, вилучений на місці події.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які

науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (ніж), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

5. У приміщенні магазину «1000 дрібниць» по вул. Микитенка, 2 в м. Києві о 20 годині було вчинено розбійний напад. На місці події злочинець залишив знаряддя зламу, ніж та сумку в різних місцях торговельного залу магазину.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Перерахуйте правила фотографування огляду місця події із спеціальною лінійкою глибинного масштабу. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (знаряддя зламу), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

6. В приміщенні квартири по вул. Драйзера, 3, кв. 20 шляхом проникнення через вікно була вчинена крадіжка майна на 3000 гривень. При огляді місця події на віконному склі були знайдені сліди папілярних узорів.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Перерахуйте правила виявлення слідів папілярних узорів за допомогою дактилоскопічних порошків.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (слід папілярного узору), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

7. До чергової частини Подільського УП ГУНП у місті Києві звернувся з заявою власник транспортного засобу. Він повідомив, що напередодні ввечері він залишив власний автомобіль у металевому гаражі, який було замкнено на один врізаний та один навісний замок. Вранці, прийшовши за машиною до гаража, виявив що ворота відчинені, біля воріт, на землі, знаходився пошкоджений навісний замок, а автомобіль зник.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і

фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (навісний замок), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

8. Слідчий Іванов І.І., оцінивши місце події (відкрита місцевість, пустир, денний час доби, сонячна погода), дав доручення спеціалісту-криміналісту Петрову П.П. провести огляд та фотографічну фіксацію місця події.

Які види та методи криміналістичної фотографії застосовуються при фотозйомці місця події.

Яка послідовність дій спеціаліста-криміналіста при фотографічній фіксації місця події на статичній і динамічній стадії огляду?

Які особливості фотозйомки місця події за наявності на ньому трупу?

9. Слідчий Іванов І.І., оцінивши місце події (підвальне протяжне приміщення, відсутність освітлення), дав доручення спеціалісту-криміналісту Петрову П.П. провести огляд та фотографічну фіксацію місця події.

Які технічні засоби використовуються при фотозйомці у закритих приміщеннях?

Як забезпечується освітлення при фотозйомці місця події в умовах недостатньої освітленості?

Які методи і прийоми криміналістичної фотографії застосовуються для визначення розмірів і відстаней між об'єктами зйомки за їх фотознімками?

10. Слідчий Іванов І.І., оцінивши місце події (приватний будинок у котеджному містечку, денний час доби, сонячна погода), дав доручення спеціалісту-криміналісту Петрову П.П. провести огляд та фотографічну фіксацію місця події.

Який прийом панорамної зйомки застосовується при орієнтуючій фотозйомці місця події, розташованому уздовж певної лінії?

Які правила проведення фотографічної фіксації методом панорамної зйомки?

Які особливості встановлення експозиційних параметрів при фотографічній фіксації методом панорамної зйомки у сонячну та похмуру погоду?

11. Слідчий Іванов І.І., оцінивши місце події (приміщення готельного номеру, труп у ванній кімнаті), дав доручення спеціалісту-криміналісту Петрову П.П. провести огляд та фотографічну фіксацію місця події.

Які види фотографічної оптики застосовуються при фотозйомці вузьких приміщень?

Які правила фотографічної фіксації трупа на місці події?

Назвіть комплекс знімків при впізнавальній фотозйомці живих осіб та

трупів.

12. При огляді місця події спеціаліст-криміналіст Петров П.П. виявив рукописні, машинописні документи та кольорову рекламну друковану продукцію. Слідчий Іванов І.І. доручив Петрову П.П. фотографічно зафіксувати місце розтушування виявлених речових доказів на місці події та окремо кожний документ.

Який метод криміналістичної фотографії застосовується для фіксації документів та інших плоских об'єктів?

Які технічні засоби фотозйомки застосовуються для фіксації документів?

Як повинен діяти спеціаліст-криміналіст для фіксації монохромних і кольорових документів?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (документ), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

13. При огляді місця події спеціаліст-криміналіст Петров П.П. виявив сліди папілярних узорів на підвіконні та віконному склі. Слідчий Іванов І.І. доручив Петрову П.П. фотографічно зафіксувати місце розтушування виявлених речових доказів на місці події та окремо кожний слід.

Який метод криміналістичної фотографії застосовуються для фіксації дрібних об'єктів (слідів пальця руки)?

Які вимоги пред'являються до апаратури, освітлення, розташування фотоапарата, вимірювального масштабу та масштабу зображення об'єкта зйомки на фотографічному знімку при фотозйомці дрібних об'єктів?

Які особливості фотозйомки слідів пальців рук на різних поверхнях?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (слід папілярного узору), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

14. При огляді місця події спеціаліст-криміналіст Петров П.П. виявив на зовнішній поверхні запираючого пристрою повздовжні дрібні подряпини. Слідчий Іванов І.І. доручив Петрову П.П. фотографічно зафіксувати місце розтушування виявлених слідів на речовому доказі та окремо сліди на поверхні замка для проведення трасологічного дослідження.

Який метод(и) криміналістичної фотографії застосовуються для посилення контрасту при фіксації дрібних об'ємних слідів?

Які є первинні та вторинні методи зміни контрасту фотографічних зображень об'єктів зйомки?

Яке значення має режим освітлення для зміни контрасту фотографічних зображень?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (замок), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

15. При огляді місця події спеціаліст-криміналіст Петров П.П. виявив рукописний документ із вицвілими записами. Слідчий Іванов І.І. доручив Петрову П.П. фотографічно зафіксувати місце розтушування виявленого документа та записів, відображених в ньому.

Який метод криміналістичної фотографії застосовується для посилення колірного контрасту об'єктів зйомки?

Що являє собою ефективне освітлення?

Яке ефективне освітлення необхідне для посилення колірного контрасту?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (документ із вицвілими записами), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

16. При огляді місця події спеціаліст-криміналіст Петров П.П. виявив рукописний документ із закресленими записами. Слідчий Іванов І.І. доручив Петрову П.П. фотографічно зафіксувати місце розтушування виявленого документа та записів, відображених в ньому.

Що являє собою колірне коло? Яке ефективне освітлення необхідне для послаблення колірного контрасту? Особливості фокусування при фотографуванні за допомогою світлофільтрів?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (документ із закресленими записами), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

17. Вранці 20 травня 2016 р. біля дому № 2 по вул. Островського було виявлено труп гр. Б., смерть якого наступила в результаті нанесення йому ножового поранення в область серця. На підставі отриманих розшукових даних було висунуто версію про те, що до вчинення злочину причетний гр. К., який вважав, що потерпілий був коханцем його дружини.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Визначити дії спеціаліста в огляді місця події при роботі з трупом.

18. О 21.45 год. по вул. Братиславська в м. Києві було вчинено наїзд на пішохода, що спричинило його смерть, водій зник у невідомому напрямку. На місце події виїхала слідчо-оперативна група для проведення огляду.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (слід протектора шини), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

19. Під час бійки був поранений у живіт та руку гр. Іванов. На місці вчинення злочину знайдені дві гільзи різного калібру. Одна куля була вилучена із живота гр. Іванова під час операції. При обшуку у підозрюваного гр. Петрова виявлено та вилучено пістолет Макарова.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (гільза), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

20. 21.01.17 р. по вул. Драйзера, 8, в м. Києві о 24 годині у ресторані "ТЕКІЛА" під час банкету невідомими особами в кабінеті директора був зломаний сейф та викрадено близько 60 000 тис. гривень.

Визначте послідовність дій спеціаліста-криміналіста на місці події. Які сліди можуть бути виявлені при огляді даного місця вчинення злочину? Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

21. Під час огляду місця події за фактом вбивства громадянина Ф. було виявлено та вилучено: сліди папілярних узорів; об'ємний слід взуття; рідина, схожа на слину; 2 стріляних гільзи; записка з текстом загрозливого характеру.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (слід папілярного узору), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

22. В кафе «Кришталеве джерело» по вул. Прорізній 9/11 в м. Києві 17.03.17 р. о 21.00 увійшов невідомий громадянин, що дістав із кишені пальто вогнепальну зброю і зробив постріл у гр. Невідомого І.М., який сидів за окремим столом в куті залу, вечеряв. Від отриманого вогнепального поранення гр. Невідомий І.М., помер. При огляді місця події в декоративній панелі стіни, було виявлено і вилучено кулю калібру 7,62-мм. Прокурор прокуратури м. Києва Волошиним А.В., по кримінальному провадженню № 1771, по факту вбивства гр. Невідомого І.М., призначив експертизу.

У постанові про призначення експертизи, прокурор на вирішення поставив наступні питання: Частиною, якого патрону є куля, що вилучена в кафе «Кришталеве джерело» по вул. Прорізній, 9/11 в м. Києві 17.03.17 р.? З якого виду моделі, зразка зброї стріляні куля, що вилучена з місця події? Чи є на кулі сліди крові потерпілого гр. Невідомого І.М.?

Як досліджується будова та конструкційні характеристики кулі.

Як встановлюється частиною, якого патрону є куля.

Як встановлюється вид, модель, зразок зброї з якої стріляна куля.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (куля), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

23. В парку «Перемога» по вул. Воз'єднання 3 в м. Києві 21.02.17 р., о 22.00 біля нічного клубу «Нью-Йорк», був знайдений труп гр. Іванова І.І. При огляді місця події, було виявлено і вилучено гільзу. Прокурор прокуратури м. Києва Гончаренко А.В., по кримінальному провадженню № 1788, по факту вбивства гр. Іванова І.І., призначив експертизу.

У постанові про призначення експертизи, прокурор на вирішення поставив наступні питання: Частиною, яких патронів є гільза, вилучена біля нічного клубу «Нью-Йорк» по вул. Воз'єднання 3 в м. Києві 21.02.17 р.? З якого виду моделі, зразка зброї стріляна гільза, вилучена біля нічного клубу «Нью-Йорк» по вул. Воз'єднання 3 в м. Києві 21.02.17 р.?

Встановіть частиною, яких патронів являється гільза, вилучена біля нічного клубу «Нью-Йорк» по вул. Воз'єднання 3 в м. Києві 21.02.17 р.?

Встановіть, які сліди зброї залишились на гільзі?

Встановіть по маркуванню вид, модель, зразок зброї з якої стріляна гільза, вилучена з місця події?

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (гільза), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

24. 24.06.2016 при огляді місця події біля будинку 19 по вул. Кіквідзе було вилучено стріляну кулю і гільзу.

Об'єктом криміналістичного дослідження являються куля і гільза.

Провести огляд стріляної кулі. Оглянути конструктивні дані і інші ознаки кулі і гільзи. Вивчити сліди нарізів каналу ствола, їх кількість, напрямок, ширину, а також інші сліди, які знаходяться на кулі.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (куля), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

25. У будинку 45 по вул. Драйзера м. Києва у підвалі парадного 31 знайдено обгорілий труп людини, біля якого знаходилась пляшка 0,7 з етикеткою «Неміров». При дослідженні поверхні пляшки були знайдені сліди папілярних узорів і долоней.

Оберіть методи і прийоми судової фотографії, які слід використовувати під час фіксації місця події та окремих його об'єктів. Які науково-технічні засоби може використовувати спеціаліст для виявлення і фіксації доказів? Які об'єкти мають бути вилучені з місця проведення огляду? Вкажіть спосіб упакування зазначених об'єктів.

Здійснити опису запропонованого матеріального об'єкту (слід папілярного узору), який несе на собі слідові інформацію згідно зі запропонованим ситуаційним завданням об'єктів у вигляді фрагменту протоколу огляду місця події.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

7.1. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»

Основна

Конституція України: Закон України від 28 червн. 1996 р. № 254к/96ВР(станом на 15 берез. 2016) URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (станом на 05.верес.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 (в ред. від 01.черв.2010р.) (Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року, Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 груд. 1993 р. № 3781-XII (ред. від 1 берез. 2016 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23 груд. 1993 № 3782-XII (ред. 1 берез. 2016 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року № 5076VI (ред. 05.січ.2017р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII (ред. 01.січ.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції : Закон України від 12 серп. 2014 р. № 1632-VII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>.

Про судову експертизу : Закон України зі змінами та доповненнями, внесеними законами України від 23.04.2003 р. № 662-IV (ред. від 1.січ. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР (ред. від 05.груд.2012 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр>.

Про День судового експерта : Указ Президента України від 10 червня 2009 р. № 424/2009 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/424/2009>.

Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (ред. 30.серп. 2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.

Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 (ред. 27. квіт. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п>.

Про утворення Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 травня 1998 р. № 617 (ред. 17.серп.1998р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-98-п>.

Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 липня 2008 р. № 595 (ред. 15.лист.2013 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-п>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах : Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8 (ред. 25. трав. 1998 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97>.

Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 06 листопада 2015 р. № 1343 (ред. від 29.січ. 2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

Про затвердження Положення про Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр та територіальні науково-дослідні експертно-криміналістичні центри МВС України: Наказ МВС України від 31січня 2017 р. № 77 (ред. від 11.черв. 2019 р.) URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS698.html.

Про вдосконалення Порядку обліку атестованих судових експертів Експертної служби МВС України : Наказ МВС України від 15 червня 2011 р. № 333 (ред. від 16.трав.2018 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1060-11>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових

експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5 (ред. від 22.02.2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 02 жовтня 2008 р. № 1666/5 (ред. від 03.лип.2015 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08>.

Інструкція про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп: Наказ МВС України від 20.жовт.2014 р. № 1107 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1618-14>.

Інструкція про участь співробітників та працівників Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України як спеціалістів в кримінальному провадженні: Наказ Центрального управління Служби безпеки України 19 березня. 2016 р. № 138 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0564-16>.

Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2003 р. № 170/5 (ред. від 15.09.2017 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.

Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 17 липня 2017 р. № 591 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>.

Про встановлення нормативної вартості однієї експертогодина у 2016 році: Наказ МВС України від 19.01.2016 № 30 (ред. від 19.січ.2016 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0167-16>

Актуальні питання призначення та проведення експертиз в Україні: навч. посіб. [Г. П. Власова, О. М. Калачова, В. В. Кощинець, Я. А. Соколова, Г. В. Щербакова]. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2014. 322 с

Благута Р.І., Бараняк В.М., Сибірина Р.І. Криміналістика: навч. посіб./за заг. ред. Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвівДУВС. 2010. 539 с.

Варфоломєєв Т.В., Гончаренко В.Г., Бояров В.І. Криміналістика. Академічний курс: підручник. Київ: ЮрІнком Інтер. 2011. 495 с.

Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини. Київ: Алерта. 2016. 488 с.

Єлагін О.І. Типові недоліки та характерні невідповідності, виявлені під час підготовки лабораторій до акредитації / О.І.Єлагін // Криміналістичний вісник: Наук. – практ. зб. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – №1(9). – С. 162-170.

Зіміна Г.К. Стандартизація систем управління якістю, згідно стандартів серії ISO 9000:2000 (у схемах): Нав. – практ. посіб/ Г. К. Зіміна – К.: Школа Адм. Упр. Зіміної, 2003. – 256с.

Головченко Л.М., Лозовий А.І., Сімакова-Єфремян Е.Б. Основи судової експертизи: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта. Харків: Право. 2016. 928 с.

Ищенко А. В. Матвиенко В. В. Криминалистическое обеспечение методики расследования отдельных видов преступлений : учеб.-справоч. пособие. Одесса: НИРИО ОИВД. 1999. 112 с.

Ищенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія / за редакцією І. П. Красюка. Київ: Національна академія внутрішніх справ України. 2003. 359 с.

Ищенко А.В., Пясковський В.В., Самодін А.В., Черноус Ю.М. Криміналістика у питаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ: ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури». 2016. 118 с.

Клименко Н. І., Садченко О. О., Янкович Г. М. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз : етапи становлення, розвитку та сучасні напрями діяльності: наукове видання. Київ. 2014. 210 с.

Коропецька С.О. Відібрання зразків біологічного походження на стадії досудового розслідування : методичні рекомендації. Івано-Франківськ. 2016. 48 с.

Криміналістика: підручник /В.В. Пясковський, Ю.М.Черноус, А.В. Самодін та ін.; заг. заг. ред.. В.В. Пясковський. 2-ге вид., перероб. і допов. Киев.: Філія вид-ва «Право», 2020. 752 с.

Лисиченко В. К. Использование данных естественных и технических наук в следственной и судебной практике : учеб. пособие. Київ. 1979. 88 с.

Мазниченко Ю. О. Інформаційні технології в експертній практиці : навч.-практич. посібник. Київ: Київський нац. ун-т внутр. справ. 2007. 152 с.

Медико-криминалистическая идентификация : настольная книга судебно-медицинского эксперта / под общей редакцией В. В. Томилина. Москва: издательская группа НОРМА-ИНФРА. 2000. 472 с.

Пясковський В. В. , Черноус Ю. М., Ищенко А. В. Криміналістика : підручник. Київ. «Центр учбової літератури». 2015. 544 с.

Нікітіна-Дудікова Г. Ю., Нікітіна А. А. Актуальні проблеми судово-експертного забезпечення розкриття та розслідування статевих злочинів стосовно малолітньої особи. *Міжнародний юридичний вісник* : зб. наук. праць. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України. 2016. Вип. 2 (4). С. 150–161.

Олійник О.О., Галуцько В.В., Єщук О.М. Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 224 с.

Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : «Ліра ЛТД». 2015. 430 с.

Розробка експертних методик: зміст, структура, оформлення (з урахуванням міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні) : метод. рек. / О.Г. Рувін, А.О. Полтавський, М.Є. Бондар та ін. За ред. Л.М. Головченко, І.П. Красюка, Л.О. Євдоченко. К.: КНІСЕ, 2015. 76с.

Романюк Б. В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві : монографія. Київ: Національна академія внутрішніх справ України. 2002. 196 с.

Садченко О. О. Експертиза у правозастосовному процесі : збірник нормативних актів. Київ. 2013. 265 с.

Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ: Кондор. 2005. 588 с.

Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження: теорія та практика : монографія. Харків : Право. 2016. 456 с.

Сегай М. Я. Методология судебной идентификации. Київ: изд.-во РИО МВД УССР. 1970. 308 с.

Смирнова С. А. Судебная экспертиза на рубеже XXI века. Состояние, развитие, проблемы : монографія. 2-е издание, переработанное и дополненное. Санкт-Петербург: Питер. 2004. 875 с.

Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. 424 с.

Теорія та практика проведення судових експертиз за напрямками інженерних, економічних, товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності: монографія /за ред.. Хомутенко В.П., Кастіна О.Ю. Одеса, 2017. 274 с.

Чорноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : монографія. Київ: Скіф. 2012. 447 с.

Юсупов В.В. Криміналістика в Україні у XX-XIX століттях: монографія. Київ: ФОП Маслаков. 2018. 556 с.

Щербаковський М.Г. Судова експертологія: навч. посіб. /М.Г. Щербаковський. Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 199с.

Щербаковський М. Г. Призначення та провадження судових експертиз. Харків : Фактор, 2011. 400 с.

Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.

Додаткова:

Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия. Москва: изд.-во БЕК. 1997. 342 с.

Клименко Н.І. , Бахін В.П., Будко Т.В., Цимбал П.В. Енциклопедія судової експертизи / за ред. Н.І. Клименко. Ірпень: Національний університет ДПС України. 2013. 184

Мазниченко Ю.О., Садченко О.О., Юсупов В.В. Словник термінів: термінологічний словник судово-трасологічної експертизи. Київ: Талком. 2018. 132 с.

Охріменко С.С., Юсупов В.В., Приходько Ю.П., Самодін А.В. Призначення судових експертиз під час неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2016. 42 с.

Садченко О.О., Посільський О.О., Давидова О.О. Словник термінів експертизи матеріалів, речовин та виробів. Київ: Нац. акад. внутр. справ України. 2005. 128 с.

Судова експертиза в кримінальному процесі : навч.-практ. посібник / О. О. Садченко, Н. Д. Кулінич, С. М. Соловей, О. В. Шевченко. Київ : 2013. 233 с.

Яковенко О. М., Садченко О. О. Поняття, види, зміст експертної методики. *Судово-експертна діяльність : сучасний стан та перспективи розвитку*: збірник матеріалів круглого столу. Київ : Навчально-науковий інститут підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів Національної академії внутрішніх справ. 2015. 444 с.

Інформаційні ресурси

Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

Верховна Рада України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>

Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

Судова влада в Україні. URL: <http://court.gov.ua/>

Міністерство внутрішніх справ України URL: <http://mvs.gov.ua/>

Національна парламентська бібліотека України URL: <http://www.mvs.gov.ua/ru/>

ДНДЕКЦ МВС України URL: <http://dndekc.mvs.gov.ua/>

Міністерство Юстиції України URL: <http://www.minjust.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Каталог юридичних ресурсів URL: <http://www.ageyev.org/libweb/>

Національна академія внутрішніх справ / Мультимедійний підручник «Криміналістика» URL: <http://www.naiiau.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>

7.2. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»

Основна

Конституція України : Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80-1996>.

Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Про прокуратуру : Закон від 14.10.2014. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

Про судову експертизу : Закон від 25.04.1994. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова № 8 від 30.05.97 р. *Пленум Верховного Суду України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97>.

Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та атестацію судових експертів Експертної служби МВС: Наказ від 08.02.2017 № 102. *МВС України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-17>.

Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Наказ від 03.11.2015 № 1343. *МВС України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

Про внесення змін до деяких наказів Міністерства внутрішніх справ України щодо організації діяльності Експертної служби: Наказ від 20.06.2013 № 605. *МВС України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1151-13>.

Аликвез К.А. Об экспозиции в фотографии / Пер. с эст. Москва, 1981.

Барабанов Е.Н. Внимание: видеозапись. *Сборник МВД СССР*. 1986. №1. С. 54.

Барабанов Е.Н. Скрытой камерой. *Сборник МВД СССР*. 1988. №2 (20). С. 92-93.

Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Терешкевич А.І. Аналогова і електронна фотографія: історіографія, характеристика, порівняльний аналіз, сфери застосування в юриспруденції: Навчальний посібник. Київ: Українська Академія підприємництва, 2009. 40 с.

Біленчук П.Д. Документування результатів слідчої дії: методи фіксації доказової інформації: [монографія] / П.Д. Біленчук, А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Л.Д. Скільська; [за ред. П.Д. Біленчука]. Київ : ННІПСК КНУВС, 2009. 96 с.

Бирюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике. Луганск: РИО ЛИВД, 2000. 138 с.

Булгаков В.Г., Колотушкин С.М. Компьютерные технологии в криминалистической фотографии: Учебное пособие. Волгоград: ВЮИ МВД России, 2000.

Виноградов А.Ф., Пешков А.Ф. Современные фотоаппараты. Санкт-Петербург, 1998. 256 с.

Горицин В.Х. Фотографічна експозиція. Київ: Техніка, 1991. 140 с.

Горицын В.Ф. Фотографические светофильтры. Київ: Техніка, 1986. 88 с.

Гурлёв Д.С. Справочник по фотографии (фотосъёмка). Київ: Техніка, 1989. 319 с.

Дмитриев Е.Н., Иванов П.Ю. Применение метода цифровой фотографии для фиксации объектов криминалистических экспертиз. Учебное пособие. Москва: ЭКЦ МВД России, 1997.

Иванов П.Ю., Дмитриев Е.Н., Зудин С.И. Исследование объектов криминалистических экспертиз методами цифровой обработки изображений. Учебное пособие. Москва: ГУ ЭКЦ МВД России, 1999.

Ищенко Е.П., Ищенко П.П., Зотчев В.А. Криминалистическая фотография

- и видеозапись: Учебно-практическое пособие / Под ред. проф. Е.П. Ищенко. Москва: Юристъ, 1999. 438 с.
- Кобилянський О.Л. Словник термінів з цифрової фотографії : словник. Київ: ННПСК КНУВС, 2009. 61 с.
- Кобилянський О.Л., Літвінова О.В. Криміналістична фотографія: практикум. Київ: УкрДГРІ, 2017. 100 с.
- Колесниченко А.Н., Найдис И.Д. Судебная фотография. Харьков: Выща школа, 1981. 184 с.
- Кононович А., Ализар А., Афанасьев К. Классификация цифровых фотоаппаратов. *E-PHOTO*. Москва, 2001. № 3. С. 6-30.
- Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук.-практ. посіб. для слідчих, прокурорів, поліцейських патрул. та крим. поліції. Харків: Золоті сторінки, 2017. 216 с. (Серія «Бібліотека криміналіста»).
- Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Судова (криміналістична) фотографія: Навчальний посібник. Київ: Пульсари, 2007. Вид. 2. 384 с.
- Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Кофанова О.С., Літвінова О.В. та ін. Криміналістична техніка. Книга перша : Навчальний посібник. Київ: КИЙ, 2006. 456 с.
- Ланський Є.М., Сичов В.Г. Вчись фотографувати. 2-е вид. Київ: Техніка, 1966. 327 с.
- Мельников М.І., Паламарчук С.С. Сутність і структура засобів відеозапису: Навчальні матеріали. Київ: НАВСУ, 2000. 12 с.
- Микулин В.П. 25 уроков фотографии: Практическое руководство. Москва: Искусство, 1995. 480 с.
- Милчев М.Н. Практическая энциклопедия цифровой фотографии. – Москва: АСТ; СПб.: Сова, 2004.
- Митчел Э. Фотография. Москва: Мир, 1988. 420 с.
- Мусяненко А.В. Применение киносъёмки, видео- и звукозаписи при расследовании преступлений: Учебное пособие. Волгоград, 1987. 48 с.
- Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись. Харьков: Вища школа, 1986. 199 с.
- Осмотр места происшествия: практическое пособие / под. ред. оскВ.М. Логвина, 2-е изд., испр. и доп. Москва: Юрлитинформ, 2013. 376 с.
- Паламарчук С.С. Деякі аспекти застосування цифрових фотокамер у діяльності органів внутрішніх справ. *Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах*. Тези доповідей Міжнар. наук. практ.конф. (II частина). Київ: НАВСУ, 2001. С.87-91.
- Подольский А.Е., Лысов Н.Н. Введение в криминалистическую фотографию. Горький: Горьк. ВШ МВД СССР, 1988. 96 с.
- Постика И.В. Судебная (криминалистическая фотография): Теория и практика: Монография. Одесса. 2002. 296 с.
- Путивка С.Н., Булгаков В.Г. Компьютерные технологии в криминалистической фотографии: состояние, проблемы и пути решения.

- Экспертиза на службе следствия.* Тезисы докладов науч. практ. конф. Волгоград: ВЮИ МВД России, 1998. С. 145-148.
- Разумов Э.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия: Методика и практика. Київ: РИО МВД Украины., 1994. 672 с.
- Разумов Э.А., Молибога Н.П. Практическое руководство по осмотру места происшествия: теория, практика, техника: учеб.-практ. пособ. / Под ред. И.П. Красюка. Київ, 2015. 750 с.
- Садченко О.О., Мільчуцька О.С. Використання методів цифрового зображення в процесі проведення експертного дослідження. *Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах.* Тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (1 частина). Київ: НАВСУ, 2001. С. 333-336.
- Салтевский М.В., Лысов Н.Н. Криминалистическая фотография, кинематография и видеозапись в правоохранительной деятельности: Учебное пособие. Київ, 1993. 206 с.
- Снигерёв А.П., Шинкаренко И.Р., Серебряков И.А. Применение фотосъёмки и видеозаписи при проведении оперативно-розыскных мероприятий. Харьков, 1997. 92 с.
- Справочник фотографа / Анцев Г.В., Журба Ю.И., Котляревский Е.Л., Меледин А.Б., Меледина М.В., Панфилов Н.Д. Москва: Высшая школа, 1990. 288 с.
- Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій: Навчальний посібник [Текст] / [Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов, А.В. Самодін та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.: фотоіл.
- Участь спеціаліста в огляді місця події: практ. посіб. / кол. авторів; за заг. ред. О.Г. Рувіна, Б.Б. Теплицького, С.С. Чернявського; Голов. слід. упр. Нац. поліції України, Нац. акад. внутр. справ, Київ. НДІ суд. експертиз. Харків: Фоліо, 2018. 127 с.
- Хахановский В.Г. Видеозапись – важное средство доказательственной информации. *Бюллетень по обмену опытом работы МВД Украины №110.* Київ, 1993. С. 35-37.
- Шахрова М.М. Загальний курс фотографії. Київ: Вища школа, 1972. 212 с.
- Шахрова М.М. Общий курс фотографии. Київ, 1979.
- Шахрова М.М. Основы теории фотографических процессов. Київ: Вища школа, 1985. 224 с.
- Шахрова М.М. Основы негативного и позитивного процессов. Київ, 1987.
- Шахрова М.М., Грезіна Н.Г. Фотографія: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1993. 367 с.

Додаткова

- Криминалистика. Т.1 / Под ред. Р.С. Белкина, В.П. Лаврова, И.М. Лузгина. Москва, 1987.
- Криминалистика Т.2 / Под ред. Р.С. Белкина, В.Л. Лаврова, И.М. Лузгина. Москва, 1987.
- Криминалистика / Под ред. Н.П. Яблокова, В.Я. Колдина. Москва, 1990.

- Криміналістика / Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. Москва, 1993.
- Криміналістика / Под ред. И.Ф. Герасимова, Л.Я. Драпкина. Москва, 1994.
- Криміналістика / Под ред. Н.П. Яблокова. – М., 1995.
- Криміналістика / Под ред. В.А. Образцова. – М., 1995.
- Криміналістика / Под ред. Т.А. Седовой, А.А. Эксархопуло. Санкт-Петербург, 1995.
- Криміналістическе забезпечення діяльності кримінальної міліції і органів попереднього розслідування / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина. Москва, 1997.
- Криміналістика / Под ред. А.Г. Филипова, А.Ф. Волынского. Москва, 1998.
- Криміналістика. Учебник для вузов / Под ред. Р.С. Белкина. Москва, 1999.
- Криміналістика: Підручник / За ред. В.Ю. Шепітько. Київ: Ін Юре, 2001. 684 с.
- Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Салтевский М.В., Тимошенко П.Ю. Криміналістика: Підручник / За ред. Біленчук П.Д. Київ, 1998.
- Криміналістическа техніка: Учебник / Антонов В и др. Москва, Юрлитинформ. 2001. 608 с.
- П.Д. Біленчук, В.К. Лисиченко, Н.І. Клименко. Криміналістика: Підручник / За ред. Біленчук П.Д. Київ: Атіка. 2000.
- Белкин Р.С. Криміналістическа енциклопедія. Москва: БЕК, 1997. 342 с.
- Белкин Р.С. Криміналістика: Учебный словарь-справочник. Москва: Юристъ, 1999. 268 с.
- Краткий фотографический словарь / Под общ. ред. А.А. Лапаури и В.И. Шеберстова. Москва: Искусство, 1956. 386 с.
- Энциклопедия судебной экспертизы / Под ред. Аверьяновой Т.В. Москва: Юристъ, 1999. 552 с.
- Фотокинетика: Энциклопедия / Гл. ред. Е.А. Иофис. Москва: Советская энциклопедия, 1981. 417 с.
- Шепітько В.Ю. Криміналістика: Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / За ред. акад. НАН України В.Я. Тація. Харків: Право, 2001. 560 с.

Інформаційні ресурси

- Зотчев В.А., Булгаков В.Г., Курин А.А. Судебная фотография и видеозапись: Учебник. Волгоград: ВА МВД России, 2006. URL: http://vamvd.ru/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=47&min=0&orderby=hitsD&show=20.
- Ландсберг Г.С. Оптика. Учебник. Москва: ФИЗМАТЛИТ, 2003. URL: http://win-web.ru/uchebniki/open/landsberg_optica.html.
- Технологии фотопечати. URL: <http://www.aphoto.ru/print/choice.htm>.
- Миненков И.В. Репродукционная фотосъемка. Искусство. Москва, 1955.

- URL: <http://lib.align.ru/authors/3314.html>.
- Воронович А. Технологии сканирования и печати. URL: http://www.compdoc.ru/peripherals/printers/technologies_of_scan_and_print/.
- Смирнов П. Репродукционная фотосъемка. URL: <http://snzphoto.narod.ru/articles/fm/1002arc.htm>.
- Об использовании цифровой фотографии в экспертной деятельности. URL: http://www.expert.aaanet.ru/rabota/uk_dig.htm.
- Цифровая фотография в криминалистике. URL: http://www.expert.aaanet.ru/rabota/dig_foto.htm.
- Портал «Фотография». URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>.
- История общей фотографии.
URL: <http://www.f-stop.com.ua/article/50.html>.
- URL: <http://www.artprojekt.ru/XX/097/097.html>.
- URL: <http://www.photodrom.com/book/history/histcam1.htm>.
- История судебной фотографии
URL: <http://ufalaw.narod.ru/3/sf/foto.htm>.
- URL: http://www.pseudology.org/Crim/Crim_Photo.htm.
- Термины и понятия оптики
URL: <http://www.photoline.ru/topt2.htm>.
- Геометрические законы построения изображений
URL: <http://www.likt590.ru/project/matematika/2/opt01.htm>.
- URL: <http://diplomivanov.narod.ru/>.
- Построение изображения линзой
URL: <http://diplomivanov.narod.ru/linztasks.html>.
- Спектральный состав света. URL: <http://samshit.narod.ru/Foto/entry/ColorAndLight.html#Color&Light00#Color&Light00>
- Синтез цвета. URL: <http://www.photoline.ru/plenkafor.htm>.
- Сравнительная характеристика пленочных и цифровых фотоаппаратов
URL: <http://www.fotoart-school.ru/main.mhtml?PubID=26>.
- Дыко Л.П. «Основы композиции в фотографии». URL: <http://garry-page.narod.ru/BOOKS/dyko-2.html>.
- Статьи о фотографии
URL: <http://www.photoline.ru/indexteor.htm>.
- URL: <http://www.photoforum.ru/art/1.ru.html>.
- Теория и практика фотографии
URL: http://photo.sbor.net/lib/photo/Teoriya_i_praktika_fotografii/Oglav.html.
- Школа фотографии
URL: <http://www.schoolphotography.ru/photography/index.html>.
- Многофункциональный цифровой комплекс регистрации и учета граждан «МСП-Облик». URL: <http://www.estra.ru/catalog1.php?id=18>.
- А.Бертильон. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Бертильон>.
- URL: <http://trindelka.net/forum/interesnosti-so-vsego-sveta/chto-nam-izvestno-pro-bertilonazh-t3299.html>.
- Панорамная фотосъемка

URL: <http://photo-element.ru/ps/panorama/panorama.html>.

URL: http://i-see-world.ru/panoramnaya_sjemka/index.php.

URL: http://www.lurid.chuvashia.com/DOC/Book.The_digital_camera/Glava_07/Index04.htm.

Панорамные фотоаппараты

URL: http://www.pandashop.md/ru/inet_shop/news/news_foto/2009/hx1_cyber/default.aspx

URL: <http://www.n-foto.ru/news/2007/may/news&id=654>

Альфред Блейкер. Применение фотографии в науке (стереофото).

URL: <http://www.photoweb.ru/prophoto/biblioteka/Metodolog/stereo/stereo.htm>

Статьи о стереофотографии

URL: <http://www.stereoart.ru/paper/paper.php#6>.

URL: <http://prophotos.ru/lessons/7321-stereofotografiya> (ч. I, II).

URL: http://www.fototest.ru/stereoimaging/p2047_articleid/54.

URL: http://www.3dnews.ru/digital/fujifilm_finepix_real_3d_w1/print.

7.3. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Участь спеціаліста у кримінальному провадженні»

Основна

Конституція України: Закон України від 28 червн. 1996 р. № 254к/96ВР (станом на 15 берез. 2016) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (станом на 05.верес.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII (ред. 01.січ.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції : Закон України від 12 серп. 2014 р. № 1632-VII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>.

Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10 листопада 2015 р. № 772VIII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/772-19>.

Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня. 2014 р. № 1698-VII (ред. від 1 трав. 2016 р) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

Про судову експертизу : Закон України зі змінами та доповненнями, внесеними законами України від 23.04.2003 р. № 662-IV (ред. від 1.січ. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР (ред. від 05.груд.2012 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр>.

Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (ред. 30.серп. 2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.

Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 (ред. 27. квіт. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8 (ред. 25. трав. 1998 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5 (ред. від 22.02.2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

Інструкція про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп: Наказ МВС України від 20.жовт.2014 р. № 1107 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1618-14>.

Інструкція про участь співробітників та працівників Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України як спеціалістів в кримінальному провадженні: Наказ Центрального управління Служби безпеки України 19 березня. 2016 р. № 138 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0564-16>.

Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2003 р. № 170/5 (ред. від 15.09.2017 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.

Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 17 липня 2017 р. № 591 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>.

Ахтирська Н.М., Бояров В.І., Мациши В.С. Огляд як слідча (розшукова) дія в методиках розслідування окремих видів кримінальних правопорушень: навчальний посібник; за ред. Н.І. Клименко, А.В. Старушкевича. Ірпінь-Київ: Університет державної фіскальної служби України, 2019. 340 с.

Биленчук П.Д., Сервецкий И.В., Остапенко А.И. Осмотр места происшествия. Киев, 1993. 51 с.

Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекта): монографія. Київ: Правник – НАВСУ, 1999. 126 с.

Використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях [Текст]: метод. рек /М.В. Гребенюк, В.Д. Гавловський, М.В. Гуцалюк, В.Г. Хахановський та ін.]; за заг. ред. М.В. Гребенюка. Київ: МНДЦ при РНБО України, 2017. 76 с.

Галаган В.І. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : моногр. / В. І. Галаган, О. В. Козак. [2-ге вид., переробл. та допов.]. Краматорськ: ТОВ «Каштан», 2015. 224 с.

Давидова О.О. Криміналістичні дослідження матеріалів, речовин та виробів: курс лекцій. Київ: КНТ, 2008. 340 с.

Дії поліції у разі виявлення зброї та вибухових пристроїв або слідів їх застосування: довідник / кол. авторів; за заг.ред С.С. Чернявського, О.Г. Рувіна, Б. Б. Теплицького Київ, 2019. 148 с.

Криміналістичне дослідження слідів рук: Науково-практичний посібник / Дубовий О.П., Лукашенко В.Я., Рибалко Я.В., Тимошенко П.Ю., Чернобай Л.М. За ред. Я.Ю. Кондратьєва. Київ: Атіка, 2000. 152 с.

Ищенко П. П. Специалист в следственных действиях (уголовнопроцессуальные и криминалистические аспекты) : практ. пособие. Москва: Юрид. лит., 1990. 160 с.

Інформаційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : монографія [В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. Харків : Апостіль, 2017. 260 с.

Коваленко В. В. Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій : монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2007. 248 с.

Коваленко В. В. Участь спеціаліста-криміналіста у слідчому експерименті, що проводиться з метою встановлення спеціальних чи професійних навичок особи. *Криміналістика и судебная экспертиза*. 2014. Вып. 59. С. 148– 153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2014_59_20.

Корж В.П. Огляд місця події: процесуальні підстави, особливості тактики, криміналістичні рекомендації: наук-практичний посібник для слідчих, прокурорів, поліцейських патрульних та кримінальної поліції Харків: Золоті сторінки, 2017. 216 с.

Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Ищенко та ін.]. Київ : Центр учб. літ., 2015. 544 с. 205

Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг.ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ:Філія вид-ва «Право». 2020. 752 с.

Криміналістика : підручник / [В. М. Глібко, А. Л. Дудніков, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. Київ : Ін Юре, 2001. 684 с.

Криміналістика. Академічний курс : підручник / [Т. В. Варфоломєєва, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 504 с.

1. Криміналістичні засоби та методи розкриття та розслідування кримінальних правопорушень: підручник / О. М. Цільмак, О.Є. Користін, О.С. Шаптала, Д.В. Талалай. Одеса, 2016. 301 с.

Кримінальний кодекс України. Кримінально-процесуальний кодекс України. Офіц. текст. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 496 с.

Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ : Юстініан, 2012. 1224 с.

Криміналістична техніка. Книга друга (частина друга): Навч. посібник / кол. авторів; за ред. А.В. Кофанова. Київ: КИЙ, 2011. 352 с.

Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пясковського. – 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 752 с.

Лазарева Л. В. Специальные знания и их применение в доказывании по уголовному делу : монография. М. : Юрлитинформ, 2009. 224 с.

Нечеснюк М.В., Климчук М.П., Патик А.А., Нарусевич О.С. Особливості роботи зі слідами біологічного походження людини при огляді місця події та призначення молекулярно-генетичної експертизи: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 90 с.

Осмотр места происшествия : Справочное пособие // МВД Украины. Экспертно-криминалистическое Управление; под ред. Ю.Ф.Кравченко. Киев: Ортис, 1993. 87 с.

Осмотр места происшествия при расследовании отдельных видов преступлений : Учеб. пособие . под ред. Н.И. Клименко. Киев: НВТ «Правник», 2001. 171 с.

Особливості використання групи різнопрофільних спеціалістів при проведенні слідчих дій. URL: <http://ukr.vipreshebnik.ru/kriminalistika-ta-kriminologiya/135-osoblivosti-vikoristannya-grupi-riznoprofilnih-spetsialistiv-pri-provedenni-slidchikh-dij.html>.

Пам'ятка слідчому щодо проведення огляду трупа на місці події [Текст] : [авт. кол. : Я.В. Фурман, Л.Т. Котляренко]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 41 с.

Разумов Е.А. Осмотр места происшествия. / Разумов Е.А., Молибога Н.П. – К., 1994.

Разумов Э.А. Практическое руководство по криминалистике : учеб.-практ. пособ. / Э.А. Разумов ; под ред. И.П. Красюка. – К. : ООО «Элит Принт», 2011. – 465 с.

Разумов Э.А. Практическое руководство по осмотру места происшествия : учеб.-практ. пособ. / Э.А. Разумов ; под ред. И.П. Красюка. – К., 2015. – 750 с.

Романюк Б. В. Участь спеціаліста на стадії досудового слідства : навч. посіб. Київ : Аванпост-Прим, 2010. 303 с. 211

Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі) : Підручник // МВС України. НАВСУ. МОН України. Київ: Кондор, 2008. 586 с.

Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів : Наук.-практ. посіб. Київ: Атіка, 2009. 64 с.

Тертышник В.М. Обыск. / Тертышник В.М. Харьков, 1997

Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій: навчальний посібник /Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов, А.В. Самодін та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.

Участь спеціаліста в огляді місця події: практичний посібник / кол. авторів; за заг ред. О.Г. Рувіна, Б.Б. Теплицького, С.С. Чернявського. Харків: Фоліо, 2018. 127 с.

Участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій під час розслідування корупційних злочинів [Текст] : метод. рек. / [Б. Б. Теплицький, О. М. Шрамко, В. В. Юсупов]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2019. – 55 с.

Хрусталеv В. Н., Трубицын Р. Ю. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях. СПб. : Питер, 2003. 208 с.

Яремчук В. О. Організація і тактика залучення спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій : монографія / В. О. Яремчук ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Харків : Апостіль, 2015. – 228 с.

Додаткова:

Адрианов В.А. Средства и методы выявления, фиксации изъятия следов рук: Учеб. пособие. / Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская – М., 1985.

Алексеев О. О., Весельський В. К., Пясковський В. В. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. [2-ге вид. перероб. та допов.]. Київ : Центр учбової літ., 2014. 320 с.

Биленчук П.Д., Лукьянчиков Е.Д. Методика обнаружения и использования одорологической информации в процессе раскрытия преступлений. Киев, 1993.

Биленчук П.Д., Лукьянчиков Е.Д., Сегай М.Я., Старовойтов В.И. Методика собирания и использования следов запаха при расследовании преступлений. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Киев, 1989. Вып. 39.

Будков В. С. Особливості проведення огляду місця події під час перевірки факту безвісного зникнення особи. Сучасні проблеми криміналістики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2013. С. 68–69.

Використання можливостей операторів стільникового (мобільного) зв'язку для розкриття та розслідування злочинів : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Ю. Татаров, Д. О. Алексеева-Процюк та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. 58 с.

Галата Т. В. Застосування спеціальних знань у доказуванні на досудовому слідстві. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2013. 152 с.

Гончаренко В.Г. Питання використання мікрооб'єктів у доказуванні. *Адвокат*. 2008. № 4(91).

Гора І. В. Проблеми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві України. URL: <http://www.pravnuk.info/2013-12-27-15-13-14/358-problemi-vikoristannya-specialnix-znan-u-kriminalnomu-sudochinstviukra%D1%97ni.html>. 197

Гора І. В., Колесник В. А. Слідчий експеримент чи перевірка показань особи? Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. 2012. № 3. С. 248–256.

Горячев Э. К., Тишутина И. В. Тактико-криминалистическое обеспечение расследования пре ступлений. М. : Юрлитинформ, 2006. 128 с.

Грибовський О. В. Взаємодія оперативних і слідчих підрозділів під час виявлення, припинення та розслідування неправомірної вигоди. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 1. С. 246–254.

Дактилоскопирование трупов: Методические рекомендации. К., 1982.

Данець С. В. Застосування новітніх технологій лазерного сканування під час огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. Криміналістичний вісник. 2014. № 2 (22). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1984/1/%D0%94%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%A1.%20%D0%92.pdf>.

Данець С. В. Дослідження обставин дорожньо-транспортних пригод за допомогою новітніх технологій лазерного сканування. Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.). Харків, 2012. С. 231–243. 52.

Дідик С. Є. Становлення та розвиток законодавства щодо протидії хабарництву суддів в Україні. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/63865/%D1>.

Зуев Е. И. Непроцессуальная помощь сотрудника криминалистического подразделения следователю. М. : ВНИИ МВД СССР, 1975. 41 с.

Зуев Е. И. Совершенствование использования специальных познаний следственными аппаратами органов внутренних дел. Повышение эффективности использования криминалистических методов и средств расследования преступлений. М., 1985. С. 65–78.

Кобець М.В., Іщенко А.В., Кофанов А.В. Засоби виявлення знарядь та предметів злочину: навчально-практичний посібник. «Три К», 2011. 144 с.

Іщенко А. В., Шевченко А. С. Криміналістичне забезпечення розшуку безвісно відсутніх осіб : посіб. : за заг. ред. І. П. Красюка. Київ : РВВ МВС України, 2005. 146 с.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. Вип. 14. 61 с.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. Вип. 15-16. 100 с.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. Вип. 13. 35 с.

Кириченко А.А. Основы судебной микрообъектологии. Харків, 1998.

Корзаченко Ф.П., Мысливый В.А., Надгорный Г.М., Петрушин П.А. Методические рекомендации по расследованию дорожно-транспортных происшествий. Киев, 1985.

Корухов Ю.Г. Трасологическая диагностика. Москва, 1983.

Котляренко Л.Т. Особливості правового регулювання відібрання біологічних зразків для експертного дослідження . *Актуальні питання техніко-*

криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень: збірник матер. круглого столу (21 листопада 2013 року). Київ, 2013. С. 171-173.

Кофанов А.В., Теоретичні основи судової експертизи: курс лекцій. Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 278 с.

Кофанов А.В. Назаров В.В. Визначення відстані пострілу при стрільбі з газових пістолетів і револьверів. *Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань*: тези наукових доповідей та повідомлень Першого міжнародного науково-практичного семінару. Київ: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ, 2009. С. 58-64.

Кофанов А.В., Назаров В.В. Визначення дистанції пострілу з гладкоствольної вогнепальної зброї: методичні рекомендації. Київ, 2009.

Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Біленчук П.Д. Запахові сліди та їх властивості: метод. рек. Київ: «КІЙ», 2010. 52 с.

Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Біленчук П.Д. Застосування одорології в розкритті злочинів: метод. рек. Київ: «КІЙ», 2010. 40 с.

Кофанов А.В., Волошин О.Г., Літвінова О.В. Трасологічні дослідження: курс лекцій. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 250 с.

Кофанов А.В., Назаров В.В. Технічні засоби криміналістичних досліджень: курс лекцій. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 250 с.

Кофанов А.В., Михальчук Т.В. Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень : Монографія. Київ : УкрДГРІ, 2015. 274 с.

Судова балістика та суміжні галузі знань : Словник / Кофанов А.В. та ін. Київ : НАВС, 2015. 184 с.

Огляд пасажирських повітряних суден та авіаційних об'єктів на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин і вибухових компонентів : Методичні рекомендації / В.І. Василичук, А.В. Кофанов та ін.. Київ : НАВС, 2015. 88 с.

Криміналістика : мультимедійний підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. URL: <http://www.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/info/autors.html>.

Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник для студентів юрид. вузів / За ред. проф. В.Ю. Шепітька. – Харків, 1998.

Криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів : курс лекцій [В. К. Весельський, А. В. Іщенко, В. С. Кузьмічов, Д. Б. Сергєєва, Ю. М. Черноус]. Київ : ХмЦНП, 2011. 178 с.

Климчук М.П. Пред'явлення особи для впізнання за ознаками голосу та мовлення під час досудового розслідування [Текст] : метод. рек. / [М. П. Климчук, А. А. Саковський, А. А. Патик та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 60 с.

Климчук М. П., Нечеснюк М. В., Патик А. А., Нарусевич О. С. Особливості роботи зі слідами біологічного походження людини при огляді місця події та призначення молекулярно-генетичної експертизи: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 90 с.;

Крылов И.Ф. Следы на месте преступления. Ленинград, 1961.

Лисиченко В. К., Циркаль В. В. Использование специальных познаний в следственной и судебной практике. Киев : Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко, 1987. 100 с.

Мазурок О. Я. Виявлення, фіксація та вилучення слідів крові під час розслідування фактів безвісного зникнення особи. Криміналістичний вісник. 2015. № 2 (24). С. 99–103.

Мазурок О. Я. Особенности проведения следственных (розыскных) действий при расследовании фактов безвестного исчезновения людей. *Legeasiviata*. 2015. № 12/3 (288). С. 54–57

Максимчук І. М., Сура О. М., Саковський А. А., Фурман Я. В. та ін. Дії поліції під час виявлення фактів незаконного поводження з небезпечними матеріалами метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 79 с.

Махов В. Н. Участие специалистов в следственных действиях. М. : Всесоюз. ин-т по изуч. причин и разраб. мер предупред. преступности, 1975. 88 с. (Библиотечка следователя).

Осмотр места происшествия: практическое пособие /под ред. В.М. Логвина. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Юрлитинформ, 2013. 376 с.

Осмотр места происшествия : Справочное пособие /МВД Украины. Экспертно-криминалистическое Управление; под ред. Ю.Ф.Кравченко. Киев: Ортис, 1993. 87 с.

Осмотр места происшествия: Справочник следователя / под ред. А.А. Леви.; 2-е изд. Москва, 1982.

Осмотр места происшествия: Справочное пособие / под ред. Ю.Ф. Кравченко. Киев, 1993.

Особливості збирання у кримінальному провадженні біологічних слідів людини : метод. рек. / [Я. В. Фурман, В. В. Юсупов, Л. Т. Котляренко, Р. С. Дмитрук]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 44 с.

Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій : метод. рек. / [О. А. Осауленко, О. В. Александренко, Н. С. Моргун та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 135 с.

Особливості кримінальних проваджень щодо безвісти зниклих осіб : [метод. рек.] / С. С. Чернявський, О. М. Брисковська, А. А. Вознюк та ін. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 104 с.

Основы судовой экспертизы: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л.М. Головченко, А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян та ін. – Х.: Право, 2016. – 928 с.

Піріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія / І. В. Піріг. – Дніпропетровськ : «Ліра ЛТД», 2015. – 430 с.

Піріг І. В. Участь працівників експертної служби МВС при проведенні відтворення обстановки і обставин події. *Право і суспільство*. 2011. № 4. С. 179–183.

Пиріг І. В., Самсонова В. В. Організація і тактика слідчого експерименту при розслідуванні крадіжок на території садівницьких товариств і дачних кооперативів. Вісник Луганського державного університету внутрішніх 209 справ імені Е. О. Дідоренка. 2016. Вип. 3. С. 280–288. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2016_3_33.

Справочная книга криминалиста / Под ред. Н.А. Селиванова. Москва, 2000.

Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні [навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях] / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 140 с.

Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень: підручник / О.М. Цільмак, О.Є. Користін, О.М. Заєць та ін. [за заг. ред. О.М. Цільмак]. Одеса: Фенікс, 2017. 352 с.

Тертышник В.М. Обыск. Харьков, 1997

Хрусталёв В.Н. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях. / Хрусталёв В.Н., Трубицин Р.Ю.– СПб: Питер, 2003. – 208 с.

Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2011. 496 с.

Інформаційні ресурси

Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

Верховна Рада України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>

Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

Судова влада в Україні. URL: <http://court.gov.ua/>

Міністерство внутрішніх справ України URL: <http://mvs.gov.ua/>

Національна парламентська бібліотека України URL: <http://www.mvs.gov.ua/ru/>

ДНДЕКЦ МВС України URL: <http://dndekc.mvs.gov.ua/>

Міністерство Юстиції України URL: <http://www.minjust.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Каталог юридичних ресурсів URL: <http://www.ageyev.org/libweb/>

Національна академія внутрішніх справ / Мультимедійний підручник «Криміналістика» URL: <http://www.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>